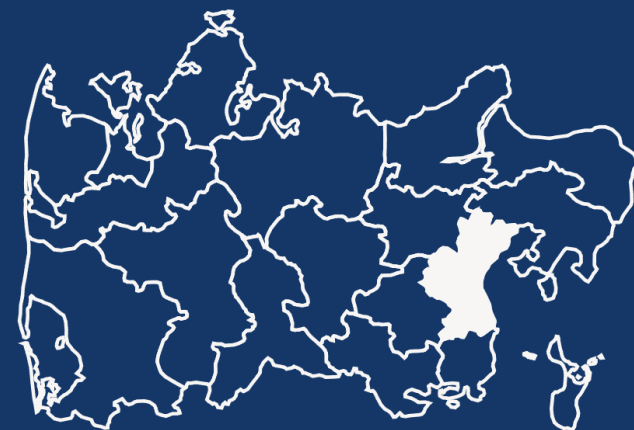

Erhvervsudvikling i Aarhus Kommune

Tendenser, specialisering, vækst og
erhvervsfremmeindsats

Maj 2022

Indhold

1. Forord og sammenfatning	4
2. Temaafsnit om kvalificeret arbejdskraft	8
3. Temaafsnit om megatrends	15
4. Beskæftigelse og specialisering	21
5. Iværksætteri og vækstvirksomheder	25
6. Udvikling i virksomhedsbestand og eksport	34
7. Profilanalyse – highlights	38

Erhvervshus
MIDTJYLLAND

--- 1 Forord og sammenfatning

Forord

Denne rapport er tredje udgave af kommune-rapporterne om erhvervsudvikling i Midtjylland¹ – rapporter der tager temperaturen på det lokale erhvervsliv i de 19 midtjyske kommuner.

Erhvervshus Midtjylland har, som et af flere fokuspunkter, til formål at fremme og påpege midtjyske vækstdrivere og styrkepositioner samt modvirke udviklingsbarrierer.

Kommunerapporterne skal ses som et led i dette arbejde, da de skal danne grundlag for en stærk, aktiv og faktabaseret erhvervsfremmeindsats lokalt og regionalt, der understøtter de mange forskellige potentialer og styrker, som Region Midtjylland besidder.

Ydermere er det hensigten, at kommunerapporterne skal kunne bruges af kommunerne til at identificere det behov og potentiale, som det lokale erhvervsliv besidder. Endvidere er det hensigten at bidrage til at målrette den lokale erhvervsfremmeindsats og brugen af erhvervshusets specialiserede ydelser inden for virksomhedsdrift og udvikling.

Virksomheder står aktuelt overfor udfordringer grundet rekordlav ledighed og dermed et svækket rekrutteringsgrundlag. Med lokalt udarbejdede bidrag og statistik giver kommunerapporterne bl.a. et indblik i disse rekrutteringsudfordringer, samt de initiativer, der er igangsat med henblik på at understøtte det lokale erhvervslivs adgang til arbejdskraft. Formålet er at bidrage til et styrket vidensgrundlag til brug for eventuelle nye lokale initiativer.

Megatrends, herunder grøn omstilling og digitalisering, påvirker i stigende grad erhvervslivet, og flere virksomheder responderer på disse megatrends ved at inkorporere dem i deres strategier. Med udgangspunkt i lokale bidrag samt statistik giver kommunerapporterne indblik i de udfordringer og muligheder, der er forbundet med grøn omstilling og

digitalisering. Det er formålet, at denne viden kan understøtte den fortsatte udvikling.

Vi er taknemmelige for kommunernes bidrag, da dette skaber grundlag for inspiration og videndeling på tværs af kommunerne, og potentielt også udvikling af nye erhvervsstrategier, initiativer og partnerskaber til gavn for det lokale erhvervsliv.

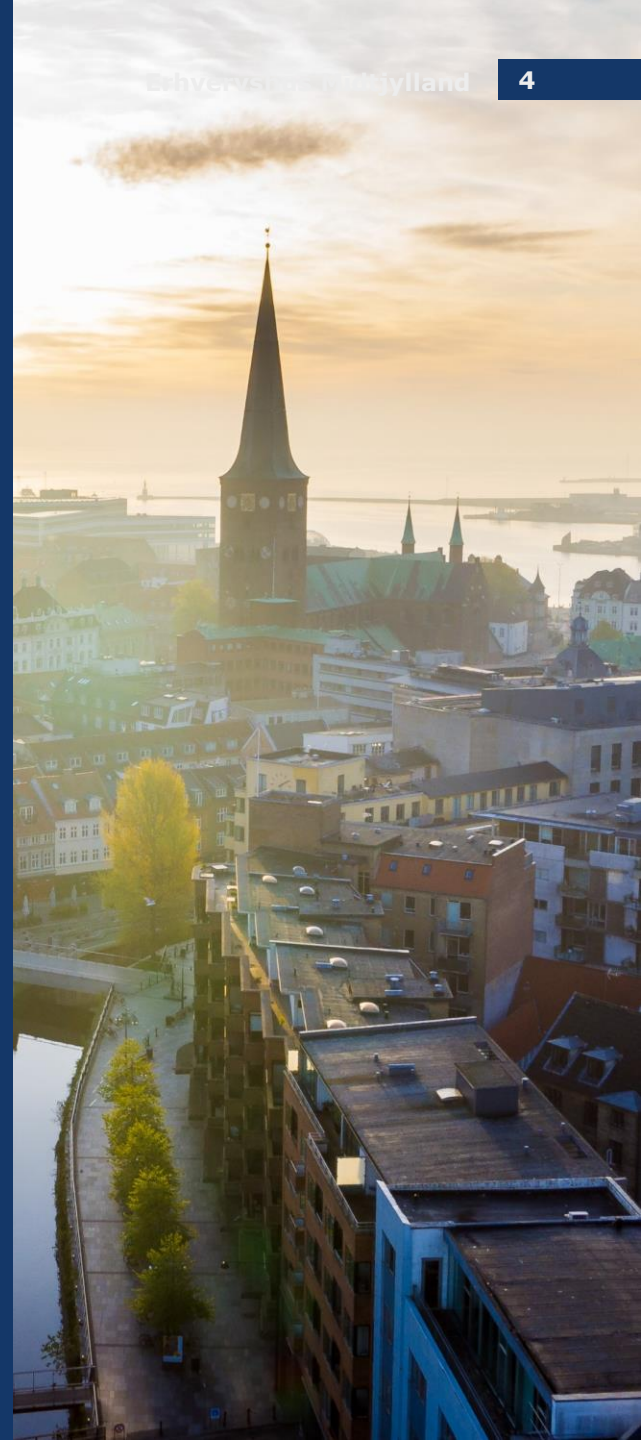
Tværkommunalt samarbejde samt et tæt samarbejde mellem kommunerne, den lokale erhvervsservice og erhvervshuset med henblik på at styrke erhvervsfremmeindsatsen er vigtigt. Kommunerapporten skal i den henseende være facilitator for yderligere samarbejde, da den giver indblik i det lokale og tværkommunale potentiale og aktuelle udfordringer.

Gennem rapporten sammenlignes udviklingen i Aarhus Kommune med hele Region Midtjylland, resten af landet og en gruppe af sammenligningskommuner. De sidste udgøres af de øvrige store universitetskommuner (Københavns Kommune, Odense Kommune og Aalborg Kommune).

God læselyst

Bestyrelsesformand Ib Lauritsen

Direktør Erik Krarup

Sammenfatning — erhvervspræstationer

Aarhus Kommune har i de seneste år oplevet en markant erhvervsmæssig vækst samt flotte præstationer på en række indikatorer.

Siden 2015 har den private jobskabelse i Aarhus Kommune været markant større end i de øvrige universitetsbyer og resten af regionen. I 2020 steg den private beskæftigelse i Aarhus Kommune fortsat. Samtidig er virksomhedsbestanden i Aarhus Kommune vokset med 15 pct. siden 2015.

Derudover har Aarhus Kommune regionens højeste etableringsrate (andel nye virksomheder) og en overlevelsrate blandt de nye virksomheder, der er højere end de øvrige universitetsbyers gennemsnit.

Erhvervslivet i Aarhus Kommune klarer sig også godt på eksport. Andelen af virksomheder med eksport er højere end i både resten af regionen og de øvrige universitetsbyer, og der har samtidig kunnet konstateres en meget kraftig vækst i den samlede eksportværdi blandt de eksporterende virksomheder i Aarhus Kommune. Udviklingen betyder, at den gennemsnitlige eksportværdi pr. virksomhed nu er væsentligt højere end de øvrige universitetsbyers gennemsnit.

Udvalgte resultater fra analysen

Den private beskæftigelse i Aarhus Kommune er steget med næsten 15 pct. i perioden 2015 til 2020. I de øvrige danske universitetsbyer er stigningen i gennemsnit på 11 pct.

Etableringsraten (andelen af virksomheder, der er under tre år gamle) i Aarhus Kommune var i 2020 7,4 pct. – hvilket er den højeste etableringsrate i Region Midtjylland. Gennemsnittet for regionen var 5,7 pct.

I 2021 flyttede 1.190 virksomheder til Aarhus Kommune, mens der fraflyttede 1.149 virksomheder. Nettotilflytningen af virksomheder i perioden 2016 til 21 er på 117 virksomheder.

Den samlede virksomhedsbestand i Aarhus Kommune er steget fra 15.018 i 2015 til 17.225 i 2020.

I 2020 var andelen af vækstvirksomheder 7,2 pct. i Aarhus Kommune. Andelen har i alle år siden 2015 ligget lidt over landsgennemsnittet og på niveau med sammenligningskommunerne.

Andelen af eksportvirksomheder ligger med 24 pct. lidt over gennemsnittet i både de øvrige universitetsbyer (23 pct.) og resten af regionen (21 pct.). Samtidig udgør eksportens andel af omsætningen i de eksporterende virksomheder i Aarhus Kommune 55 pct. – mod 49 pct. i de øvrige universitetsbyer under ét og 45 pct. i hele Region Midtjylland.

Sammenfatning — erhvervsstruktur

Aarhus Kommune har en erhvervsstruktur præget af videnbaserede brancher. Det er også inden for videntunge brancher, at der skabes flest nye virksomheder i Aarhus Kommune.

Væksten i den private beskæftigelse er fordelt på mange brancher. Tele, it og information samt rådgivning, forskning og udvikling er de brancher, der har skabt flest jobs.

Aarhus Kommune har også oplevet vækst inden for flere serviceerhverv. Her er brancherne operationel service (rejsebureauer, rengøring, vikarbureauer, etc.), finansiering og forsikring samt reklame mv. nogle af de brancher, der har skabt mange jobs.

I forhold til de nationale klynger, er it og digitale teknologier den dominerende klynge i Aarhus Kommune. Herudover er Aarhus Kommune også specialiseret inden for byggeri og byggematerialer samt visuel industri (film, tv, reklame, animation, spil mv.).

Generelt har Aarhus Kommune haft en stærkt stigende beskæftigelse inden for de nationale klynger, og alle klynger har fodfæste i kommunen.

Udvalgte resultater fra analysen

De beskæftigelsesmæssigt dominerende brancher i Aarhus Kommune er handel og en række videnbaserede erhverv. Detailhandel, rådgivning og forskning samt tele, it & information beskæftiger til sammen 38.000 årsværk – svarende til ca. en tredjedel af den private beskæftigelse.

Mange brancher bidrager til væksten i den private jobskabelse i Aarhus Kommune. Branchen Tele, it og information har skabt flest jobs og er vokset fra ca. 7.800 årsværk til ca. 10.900 årsværk.

Der er betydelig vækst inden for flere serviceerhverv. Operationel service (rejsebureauer, rengøring, vikarbureauer, mv.) har f.eks. haft en vækst på 20 pct. i perioden 2015 til 2020.

Aarhus Kommune er repræsenteret inden for alle nationale klyngeområder. Det er bemærkelsesværdigt, at kommunen har oplevet vækst i beskæftigelsen inden for samtlige klyngeområder siden 2015.

It og digitale teknologier er med en specialiseringsgrad på 2,0 den dominerende klynge i Aarhus Kommune. Den udgør en dobbelt så stor andel af den private beskæftigelse som i resten af landet.

Grøn miljø- og energiteknologi har oplevet stærk vækst i Aarhus Kommune. Siden 2015 er der netto skabt ca. 1.000 årsværk i klyngen.

Sammenfatning — særtemaer

Rapporten ser i to temaafsnit nærmere på adgangen til kvalificeret arbejdskraft og de to helt centrale megatrends – grøn omstilling og digitalisering.

I Aarhus Kommune oplever mange virksomheder udfordringer med at rekruttere arbejdskraft. Ca. en tredjedel af virksomhederne har oplevet forgæves rekruttering i 2020.

Arbejdsstyrken i Aarhus er generelt veluddannet med en stor andel, der har en videregående uddannelse.

De tilgængelige indikatorer peger i retning af, at virksomhederne i Aarhus Kommune har stærke forudsætninger for digital transformation – både i form af en høj andel it-specialister samt deltagelse i erhvervsfremmeprogrammer med fokus på digitalisering.

Når det gælder klima og grøn omstilling, skiller Aarhus Kommune sig ud med et lavt og kraftigt faldende CO2-aftryk pr. indbygger.

Udvalgte resultater fra analysen

53 pct. af arbejdsstyrken i Aarhus Kommune har en videregående uddannelse mod ca. 40 pct. på landsplan og 48 pct. i de øvrige universitetsbyer. Omvendt er kun 19 pct. af arbejdsstyrken i Aarhus faglærte – mod en tredjedel i resten af landet og regionen.

Otte pct. af arbejdsstyrken i Aarhus Kommune deltog i efter- og videreuddannelse i perioden 2018-20. For landet som helhed var andelen 10 pct.

33 pct. af virksomhederne i Aarhus Kommune oplevede forgæves rekruttering i 2020. Det svarer til gennemsnittet for hele regionen og de øvrige universitetsbyer.

Den samlede CO2-udledning i Aarhus Kommune var i 2019 på 3,2 tons pr. indbygger mod 8,4 tons i resten af regionen. Herudover var industriens energiforbrug pr. medarbejder 60 pct. lavere end landsgennemsnittet.

I perioden 2019 til 2021 havde virksomheder fra Aarhus Kommune 44 deltagere i programmet SMV:Digital pr. 1.000 virksomheder. Landsgennemsnittet var 22 deltagere pr. 1.000 virksomheder.

Aarhus Kommune har iværksat en række initiativer og indsatser, der har til formål at understøtte virksomhedernes adgang til arbejdskraft samt øget digitalisering og grøn omstilling i virksomhederne.

Erhvervshus
MIDTJYLLAND

2 Temaafsnit om kvalificeret arbejdskraft

Dette temaafsnit handler om virksomhedernes adgang til kvalificeret arbejdskraft.

De første sider viser arbejdskraftens fordeling på uddannelsesniveauer, samt hvor mange der deltager i efter- og videreuddannelse. Derudover vises, hvor meget udenlandsk arbejdskraft vægter i den private beskæftigelse.

Derefter vises data for forgæves rekruttering og udviklingen i antallet af opslåede stillinger. Det giver en indikation af virksomhedernes udfordringer med at skaffe arbejdskraft.

Til sidst opsummeres kommunens egen vurdering af, hvor der især er rekrutteringsudfordringer i erhvervslivet, og hvad der gøres lokalt i kommunen for at imødekomme udfordringerne.

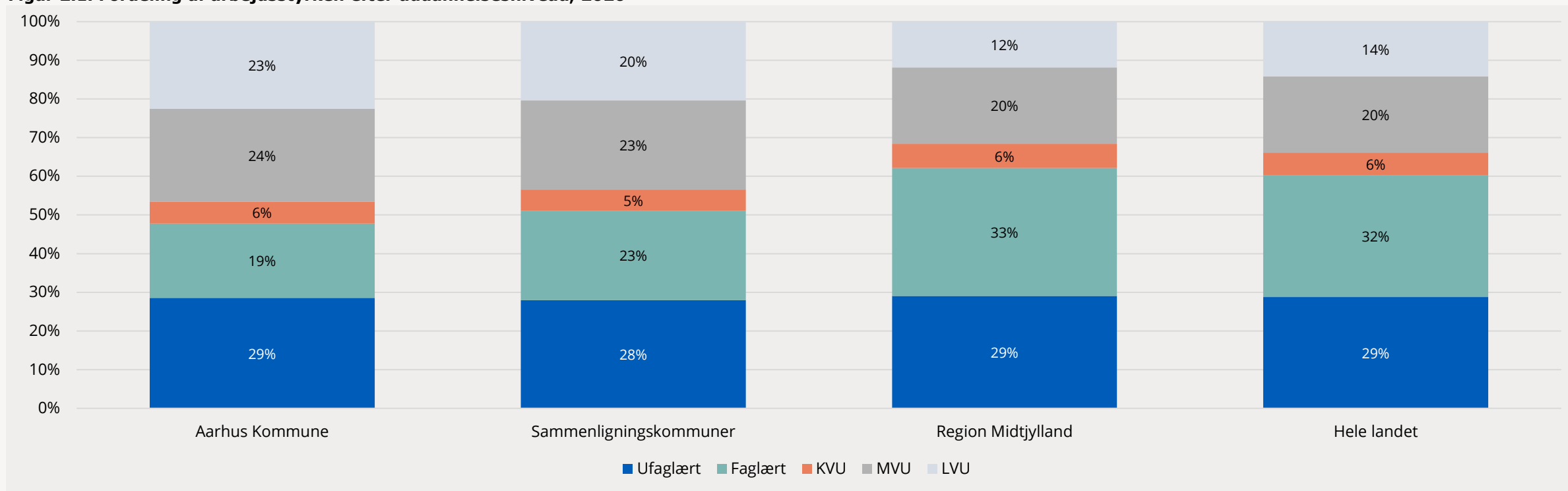
Mange højtuddannede borgere i Aarhus Kommune

Arbejdsstyrkens kompetenceniveau og sammensætning er en vigtig rammebetingelse for det lokale erhvervsliv og har betydning for, hvilke erhverv og virksomheder en kommune kan tiltrække. Figuren nedenfor viser arbejdsstyrken fordelt på uddannelsesniveauer i Aarhus Kommune, sammenligningskommunerne, regionen og hele landet.

Figuren viser, at arbejdsstyrkens uddannelsesniveau i Aarhus Kommune afviger markant fra det regionale gennemsnit og landsgennemsnittet. Aarhus Kommune skiller sig ud ved en lavere andel faglærte, idet kun 19 pct. har en faglært uddannelse – mod ca. en tredjedel i regionen og hele landet. Når det gælder personer med en lang videregående uddannelse, har Aarhus Kommune en markant højere andel end regionen og resten af landet. Arbejdsstyrkens sammensætning afspejler på mange måder kommunens erhvervsstruktur, der bl.a. domineres af vidensservice, der typisk ansætter mange med en lang videregående uddannelse.

Samme billede ses, når Aarhus Kommune holdes op mod sammenligningskommunerne, omend forskellene er noget mindre. Betragtes sammenligningskommunerne enkeltvis skiller Københavns Kommune sig ud ved en lav andel faglærte - 14 pct. mod 26 til 29 pct. i Aalborg Kommune og Odense Kommune. Det omvendte billede gør sig gældende for personer med en lang videregående uddannelse, som udgør ca. 30 pct. af arbejdsstyrken i Københavns Kommune, mens denne gruppe kun udgør er 15 til 16 pct. i de to øvrige kommuner.

Figur 2.1. Fordeling af arbejdsstyrken efter uddannelsesniveau, 2020

Kilde: IRIS Group på baggrund af særkørsel fra Danmarks Statistik.

Note: Personer med uoplyst uddannelse indgår ikke i opgørelsen. KVV=kortere videregående uddannelser; MVU=mellemlange videregående uddannelser; LVU=længerevarende videregående uddannelser. Sammenligningskommuner omfatter: Københavns Kommune, Odense Kommune og Aalborg Kommune.

Fald i efteruddannelsesaktiviteterne under coronakrisen

Nye kvalifikationer erhverves ikke alene gennem formelle uddannelser, men også via løbende opkvalificering. Nedenstående tabel viser, hvor stor en del af arbejdsstyrken der er blevet opkvalificeret gennem voksen- og efteruddannelse (VEU) i to forskellige perioder.

I 2015 til 2017 lå deltagelsesgraden i VEU i Aarhus på 10,0 pct. og dermed lidt under niveauet i sammenligningskommunerne og resten af landet. Andelen, der har deltaget i VEU, faldt herefter betydeligt i både Aarhus Kommune og resten af landet i 2018 til 2020. Forklaringen er formentlig en kombination af nedlukninger under coronakrisen (også på erhvervsskoler) i 2020 og højkonjunktur i 2018 til 2019, der kan afholde virksomheder fra at investere i efteruddannelse.

Blandt sammenligningskommunerne har Københavns Kommune den laveste deltagelsesgrad i VEU. I 2015 til 2017 lå deltagelsesgraden på 10,5 pct., mens den i 2018 til 2020 lå på 8,3 pct.

Tabel 2.1. Deltagelse i voksen- og efteruddannelse, 2015-20

	Andel, der har deltaget i voksen- og efteruddannelse 2015-17	Andel, der har deltaget i voksen- og efteruddannelse 2018-20
Aarhus Kommune	10,0%	8,1%
Sammenligningskommuner	11,7%	9,6%
Region Midtjylland	12,0%	10,1%
Hele Landet	11,7%	9,8%

Kilde: IRIS Group på baggrund af særkørsel fra Danmarks Statistik.

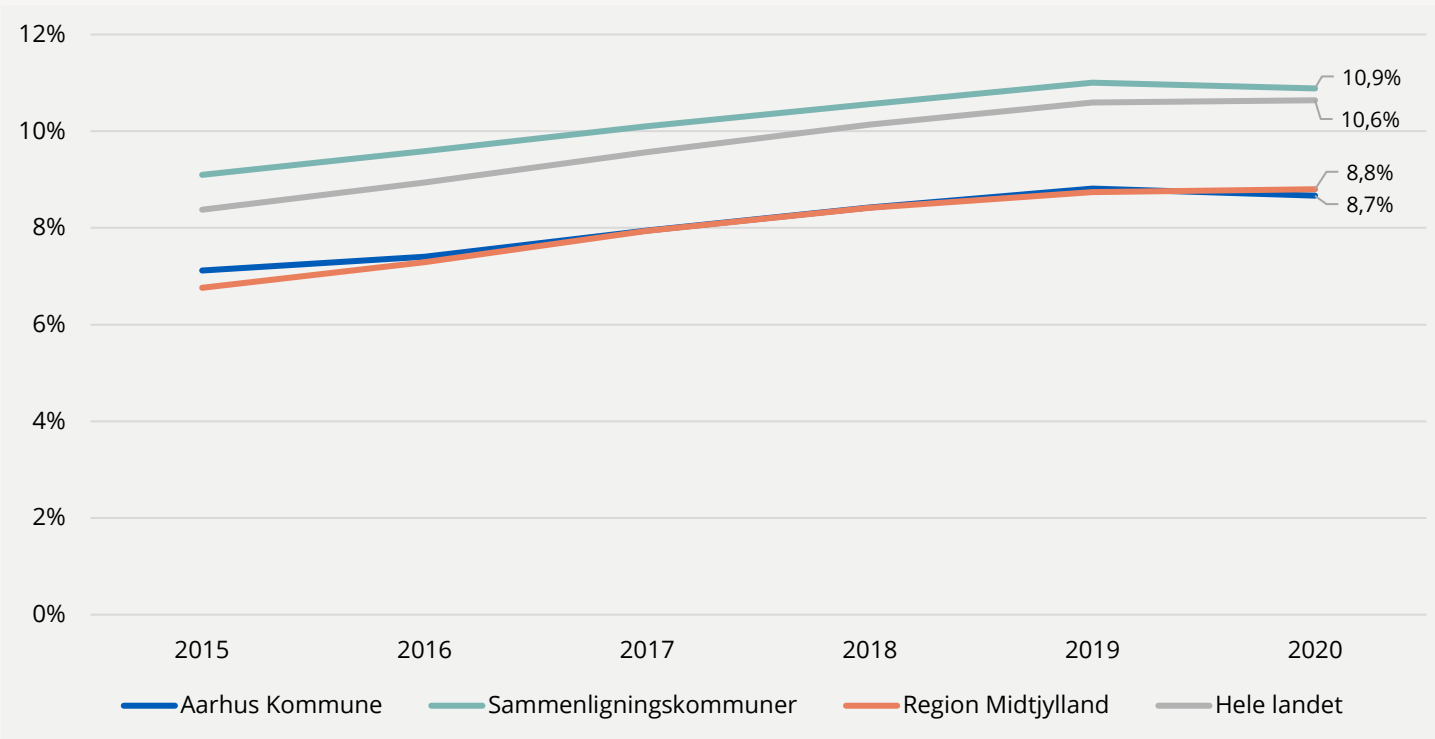
Færre udenlandske medarbejdere end i sammenligningskommunerne

Adgangen til udenlandsk arbejdskraft er vigtig for mange virksomheders muligheder for at skaffe kvalificeret arbejdskraft. Samtidig kan udenlandsk arbejdskraft bidrage med supplerende kompetencer og viden om udenlandske markeder, der kan styrke virksomhedernes udviklingsmuligheder.

Andelen af udenlandske medarbejdere i erhvervslivet er over de senere år steget både på landsplan og i regionen. Det gælder også i Aarhus Kommune, idet andelen er steget med knap to procent i perioden 2015 til 2020. Andelen på 8,7 pct. (2020) er dog fortsat en del lavere end i både sammenligningskommunerne og hele landet. Blandt sammenligningskommunerne er det især Københavns Kommune, der har en høj andel af udenlandsk arbejdskraft. I 2020 var andelen godt 16 pct. i Københavns Kommune mod ca. otte pct. i de to øvrige sammenligningskommuner. Det fremgår også, at der i hele perioden har været en smule længere mellem den udenlandske arbejdskraft i Region Midtjylland end hele landet. Det skal i den sammenhæng nævnes, at især græsekommuner (hovedstadskommuner og Tønder Kommune i Syddanmark) har en høj andel af udenlandsk arbejdskraft.

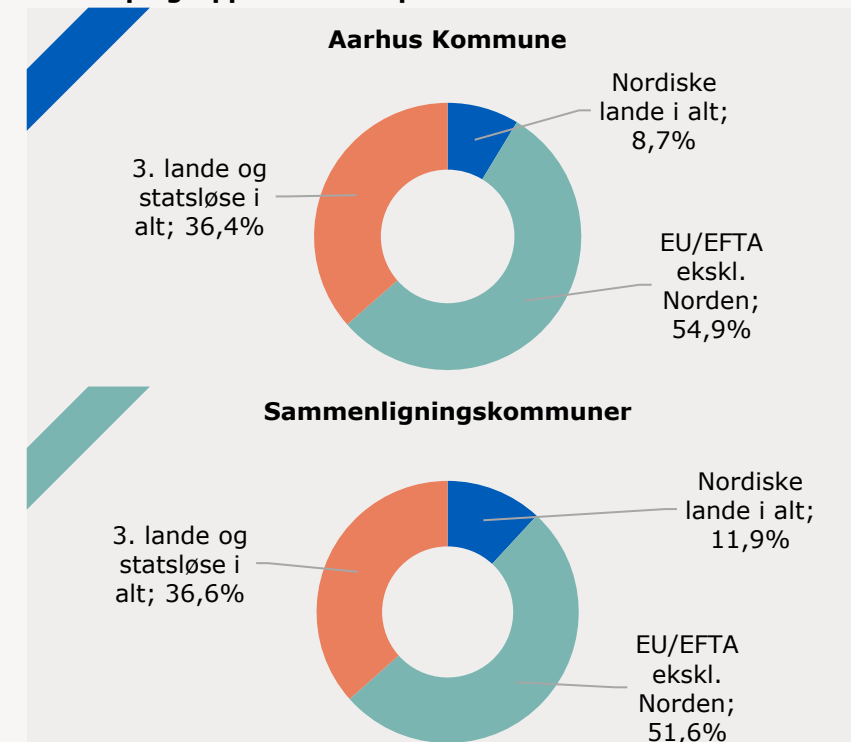
Når det gælder sammensætningen af den udenlandske arbejdskraft i Aarhus Kommune, kommer næsten 55 pct. fra EU- og EFTA-lande (ekskl. Norden). jf. Figur 2.3.

Figur 2.2. Udviklingen i andelen af udenlandske medarbejdere i den private sektor, 2015-20

Kilde: IRIS Group på baggrund af særkørsel fra Danmarks Statistik. Note: EFTA er den Europæiske Frihandelssammenslutning og består af Island, Liechtenstein, Norge og Schweiz.

Figur 2.3. Fuldtidsbeskæftigede udenlandske statsborgere fordelt på grupper af lande pr. 4. kvartal 2021

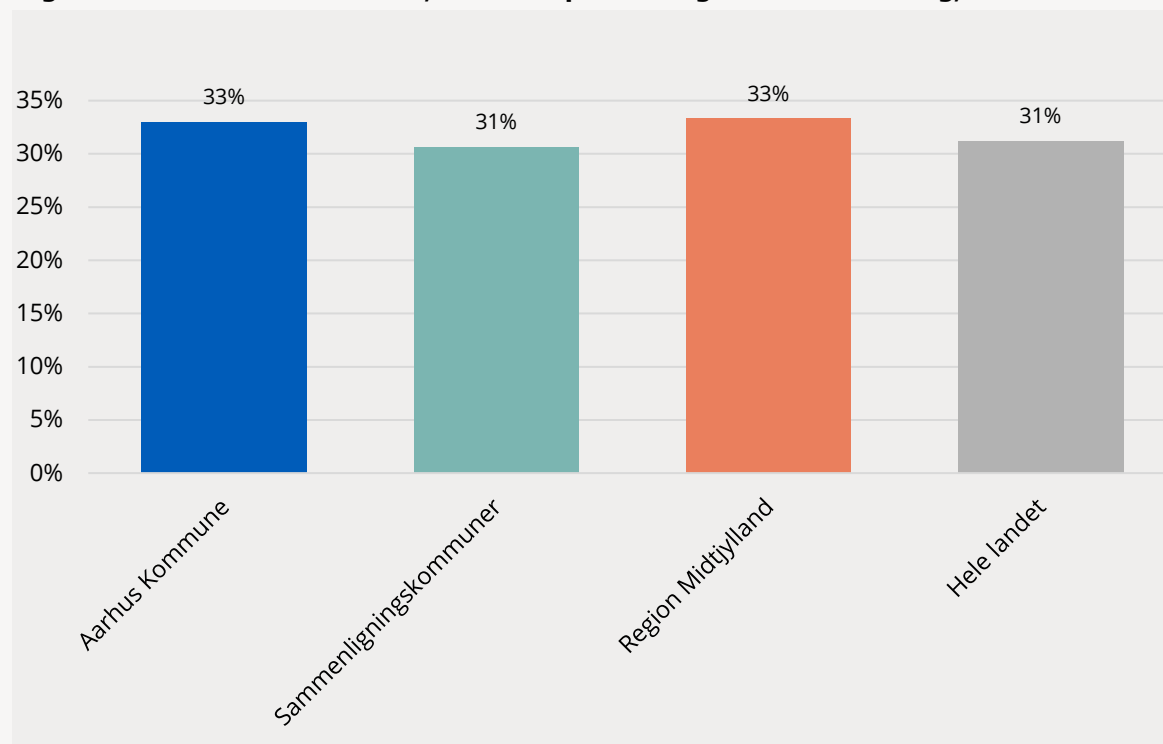
En tredjedel af virksomhederne oplever forgæves rekruttering

Det er afgørende for virksomhedernes vækstmuligheder, at de kan få adgang til den arbejdskraft, de har brug for. Over hele landet har der i de seneste år kunnet konstateres mangel på visse typer af arbejdskraft og stigende rekrutteringsudfordringer i virksomhederne.

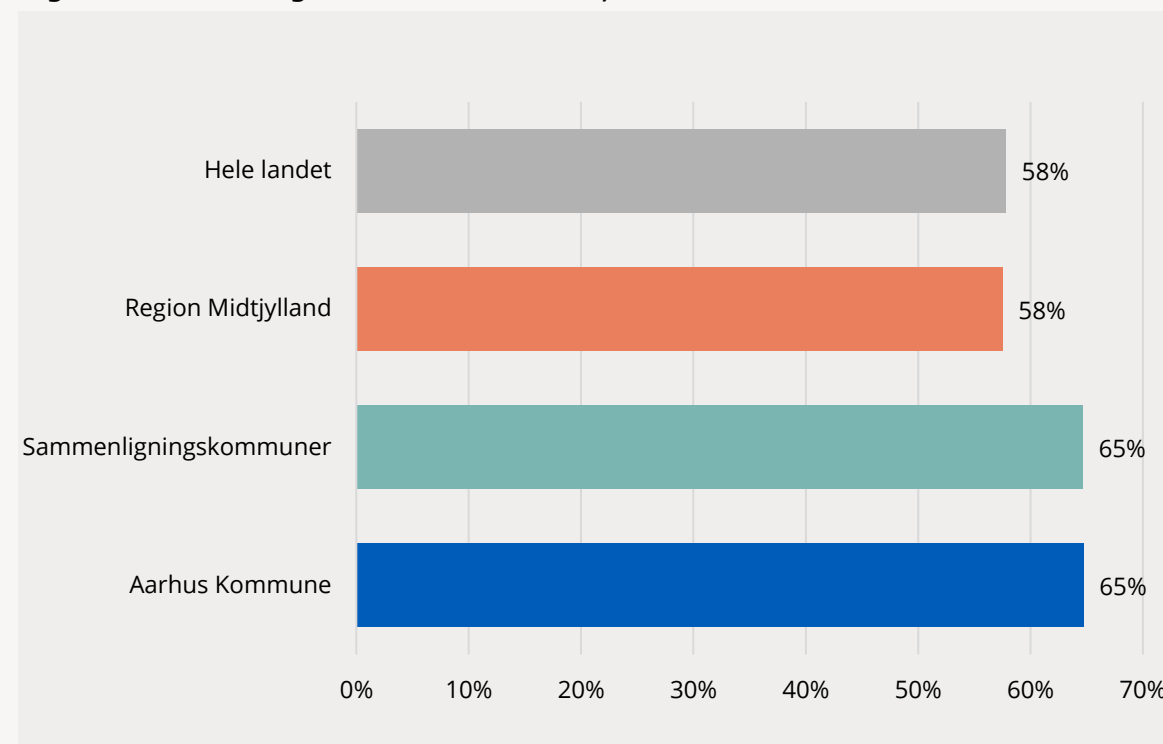
En indikator for virksomhedernes adgang til arbejdskraft er hvor mange virksomheder, der har ubesatte stillinger. Det vil sige om virksomheder oplever forgæves rekruttering. En undersøgelse fra Dansk Industri i 2021 viser, at 33 pct. af virksomhederne i Aarhus Kommune oplevede forgæves rekruttering i 2020, som det fremgår af figur 2.4. For hele regionen var andelen ligeledes 33 pct., mens den på landsplan og i sammenligningskommunerne var 31 pct. Blandt sammenligningskommunerne skiller Københavns Kommune sig ud med en lav andel på 23 pct., mens det er godt en tredjedel af virksomhederne i Aalborg Kommune og Odense Kommune, som har oplevet forgæves rekruttering.

Adgangen til arbejdskraft er også knyttet til befolkningens aldersfordeling og arbejdsstyrkens størrelse. Figuren til højre viser andelen af indbyggere, der er i alderen 20 til 64 år. Som det fremgår, er denne andel noget højere i Aarhus Kommune og sammenligningskommunerne end i resten af regionen.

Figur 2.4. Andel virksomheder, der har oplevet forgæves rekruttering, 2020

Figur 2.5. Andel borgere i alderen 20-64 år, 2020

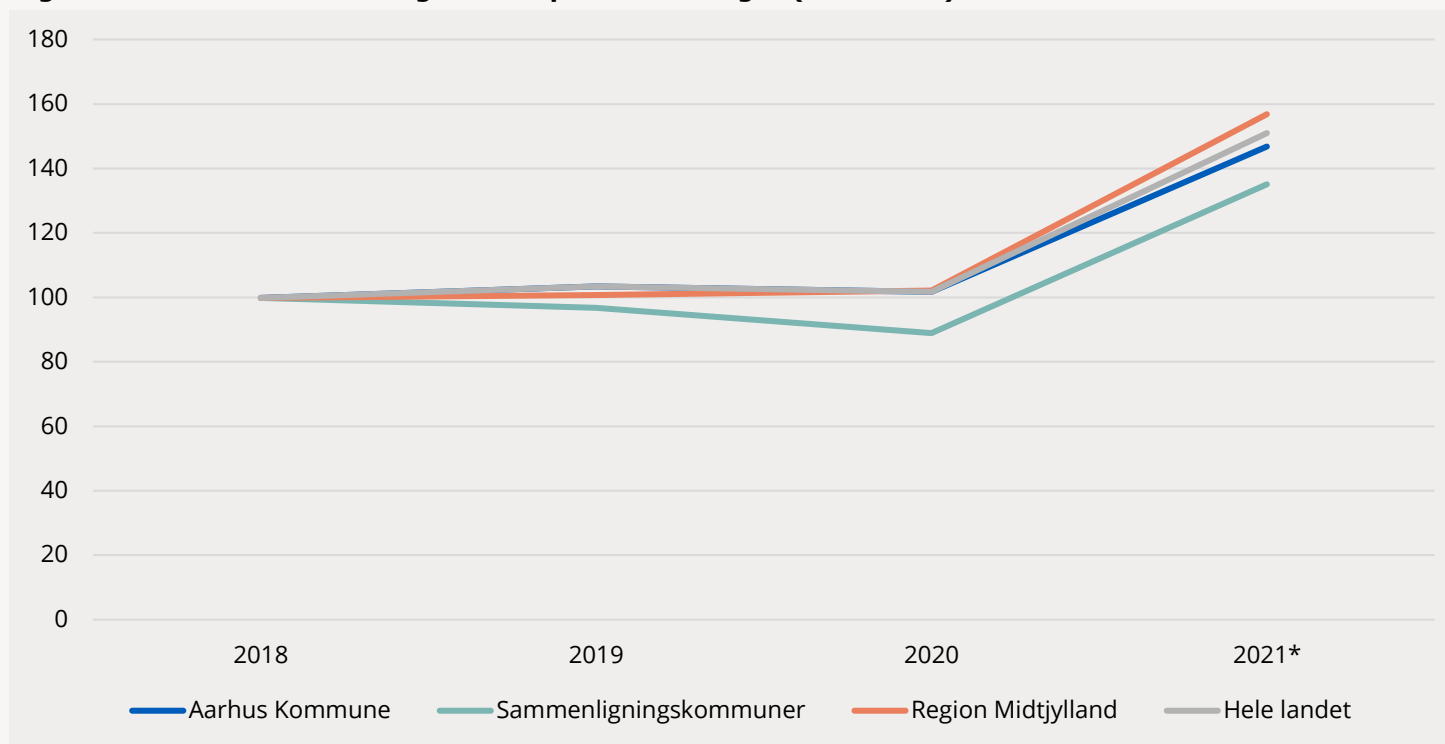
Stor vækst i antallet af opslåede stillinger i 2021

En indikator for presset på det lokale arbejdsmarked er udviklingen i omfanget af jobopslag, der afspejler efterspørgslen på arbejdskraft. Figuren til venstre viser udviklingen i opslåede stillinger siden 2018 i Aarhus Kommune, sammenligningskommunerne, regionen og hele landet.

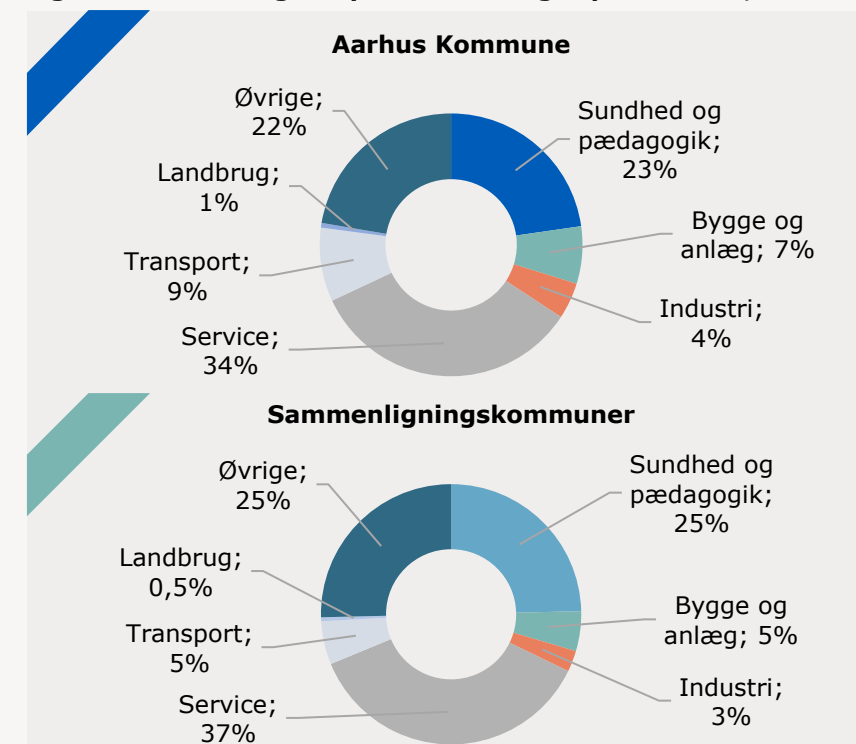
Det fremgår, at der i 2021 har været en markant stigning i antallet af opslåede stillinger i Aarhus Kommune, der overgår udviklingen i sammenligningskommunerne. Det kan være udtryk for et stærkt stigende aktivitetsniveau, og det kan således bestemt ikke udelukkes, at der også har været en stigning i omfanget af forgæves rekrutteringer det seneste år (se figuren på foregående side). Den markante vækst på kommunalt- og landsplan i perioden 2020 til 2021 skyldes formentlig rekruttering af personale til landets testcentre og en generelt stigende økonomisk aktivitet i landet.

Figuren til højre viser fordelingen af de opslåede stillinger på hovedsektorer. Som det fremgår, har der i 2021 i Aarhus Kommune især været mange jobopslag inden for servicesektoren samt sundhed og pædagogik, der domineres af offentlige aktører.

Figur 2.6. Indekseret udvikling i antal opslåede stillinger (2018=100)

Figur 2.7. Fordeling af opslåede stillinger på sektorer, 2021

Kilde: IRIS Group på baggrund af data fra jobindsats.dk.

Note: Inddelingen på sektorer i figuren til højre er baseret på en gruppering af erhvervsgrupperingen under jobindeks.dk. Antallet af stillinger på årsbasis er summeret på måneder. I 2021 går data kun frem til og med november. I antallet af opslåede stillinger indgår også deltidsansatte og vikarer.

Erhvervsrettede tiltag for at styrke virksomhedernes adgang til kvalificeret arbejdskraft i Aarhus Kommune

I. Adgang til arbejdskraft

Uddannelse og arbejdskraft er afgørende for erhvervslivets vækst. Aarhus er begunstiget ved at være en attraktiv uddannelsesby med 50.000 studerende på en lang række videregående uddannelser, hvorfra der hvert år uddannes et bredt spektrum af veluddannede unge mennesker. I marts 2022 er der godt 2.800 ledige akademikere, hvoraf knap 1.600 vurderes at være dimittender. De mange dimittender bevirker, at virksomheder i Aarhus har et bredt rekrutteringsgrundlag relativt til andre byer, når det kommer til rekruttering af kvalificeret arbejdskraft.

Adgangen til kvalificeret arbejdskraft afhænger endvidere af virksomheders muligheder for at tiltrække danske og internationale medarbejdere. En lang række faktorer herunder, jobbets og virksomhedens attraktivitet og image, muligheder for at skabe et socialt liv, relevant udvalg af boliger samt byens attraktivitet, herunder adgang til natur, kultur og forlystelser er i den henseende afgørende for virksomhederne. Byens befolkningsvækst de seneste mange år samt den generelle vækst i antal arbejdspladser og virksomhedslokaliseringer indikerer, at Aarhus er en attraktiv by for arbejdskraft såvel som for virksomheder.

Aktuelt skønnes den største udfordring for rekruttering af arbejdskraft at være manglen på faglærte. Aarhus har en relativt lav overgangsfrekvens fra grundskole til erhvervsskoler og ser samtidig – ligesom resten af Danmark – ind i en fremtid med stor afgang af faglærte fra arbejdsmarkedet.

II. Lokale initiativer og indsatser med henblik på at imødekomme rekrutteringsudfordringer

Ud over en omfattende beskæftigelsesindsats, der i høj grad tager udgangspunkt i virksomhedernes og arbejdsmarkedets behov for arbejdskraft, har Aarhus Kommune sammen med relevante parter i uddannelsessektoren og på arbejdsmarkedet igangsat en række initiativer, som skal sikre adgangen til kvalificeret arbejdskraft og et bedre match mellem udbud og efterspørgsel efter kompetencer:

Flere unge på erhvervsuddannelserne

Med en investering på knap 40 mio. kr. i perioden 2021-24 arbejder Aarhus Kommune i en tværmagistratslig indsats med inddragelse af erhvervsskolerne og arbejdsmarkedets parter på at få flere unge til at vælge en erhvervsuddannelse. Det sker ved at systematisere samarbejdet mellem folkeskolerne og erhvervsskolerne, styrke erhvervslivets rolle i indsatsen, udvikle erhvervsskolernes campusser med henblik på at skabe endnu mere attraktive studiemiljøer samt styrke erhvervsuddannelsernes synlighed og intensivere interessevaretagelsen for at skabe bedre rammer for erhvervsskolerne.

Bedre rammer for international arbejdskraft

For til stadighed at kunne tiltrække international arbejdskraft arbejder Aarhus Kommune på at styrke byens attraktivitet som international karrieredestination sammen med relevante parter, herunder International Community. Der er gennemført en survey blandt byens expats med henblik på at få konkrete inputs fra expats til at udvikle og justere den igangværende indsats.

Løft af efter- og videreuddannelse

Aarhus Kommune samarbejder med Erhverv Aarhus om at kvalificere efter- og videreuddannelsen af arbejdskraften i Aarhus, så den matcher efterspørgslen blandt virksomhederne. Det sker i første omgang ved at undersøge erhvervslivets behov for efter- og videreuddannelse, så disse kan anvendes som udgangspunkt for dialogen med udbydere af uddannelse om en evt. konkret indsats efterfølgende.

Erhvervshus
MIDTJYLLAND

3 Temaafsnit om megatrends

Det andet temaafsnit i dette års kommunerapporter sætter fokus på de megatrends, der især præger erhvervsudviklingen i disse år – nemlig grøn omstilling og digitalisering.

Der er desværre endnu ikke data og indikatorer, der gør det muligt at følge udviklingen i den digitale transformation og grønne omstilling i erhvervslivet på tværs af kommuner.

Men afsnittet viser nøgleindikatorer for CO₂-udledning, energiforbrug og digitale kompetencer. Herudover vises data for virksomhedernes deltagelse i SMV:Digital.

Til sidst giver afsnittet et overblik over initiativer i kommunen, der understøtter henholdsvis digitalisering og grøn omstilling.

Lavt energiforbrug i industrien i Aarhus Kommune

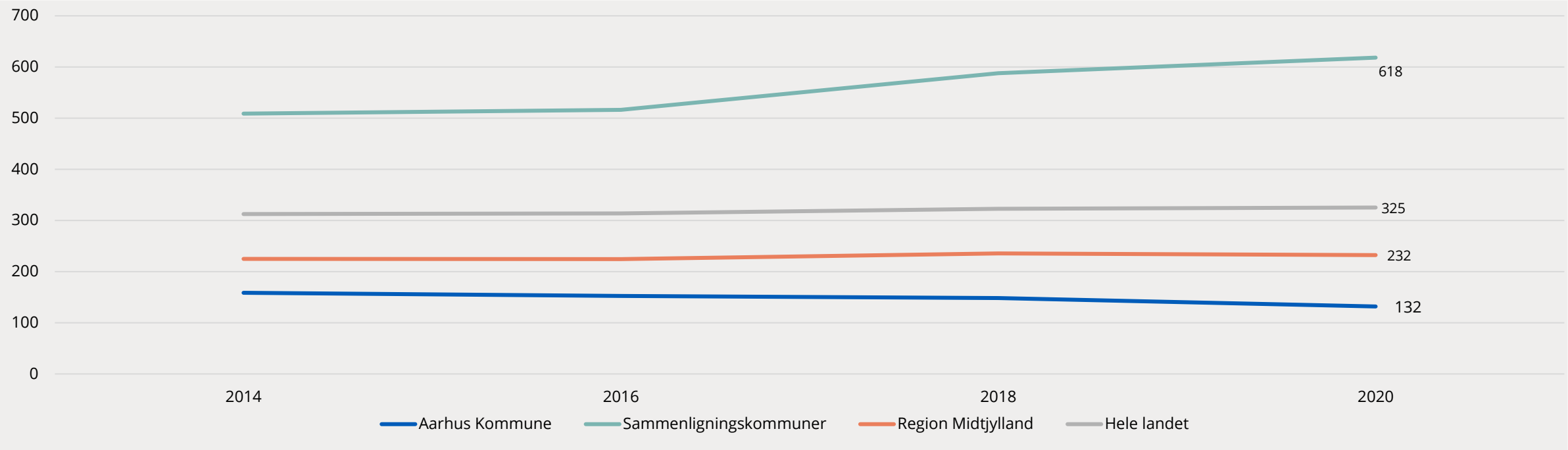
Et af de områder, hvor der er sammenlignelige data på kommunalt niveau relateret til den grønne omstilling, er industriens energiforbrug, som i mange midtjyske kommuner udgør en væsentlig del af det samlede CO2-aftryk. På dette område er der dog betydelige forskelle på tværs af kommuner, der bl.a. kan hænge sammen med forskelle i branchestrukturen.

Industrivirksomhederne i Aarhus Kommune har de senere år haft et relativt lavt og svagt faldende energiforbrug pr. medarbejder, som det fremgår af Figur 3.1. I sammenligningskommunerne er energiforbruget vokset de seneste år og har gennem hele perioden været markant højere end i Aarhus Kommune og resten af landet. I 2020 var sammenligningskommunernes energiforbrug således godt 4,5 gange højere end i Aarhus Kommune.

Sammenligningskommunernes høje og voksende energiforbrug skyldes især, at Aalborg Kommune har et markant højere energiforbrug end Odense og Københavns Kommune. I 2020 lå energiforbruget i Aalborg Kommune på 1.640 gigajoule pr. beskæftiget, mens det lå på ca. 80 og 135 gigajoule pr. beskæftiget i henholdsvis Københavns Kommune og Odense Kommune. Aalborg Kommunes energiforbrug afspejler erhvervsstrukturen i kommunen, hvor f.eks. Aalborg Portland er toneangivende.

Det fremgår også af figuren, at energiforbruget pr. medarbejder har været forholdsvis konstant gennem hele perioden i både Region Midtjylland og hele landet.

Figur 3.1. Udviklingen i industriens energiforbrug (målt i 1.000 gigajoule pr. beskæftiget), 2014-20

Kilde: IRIS Group på baggrund af data fra Energistyrelsen.
Sammenligningskommuner omfatter: Københavns Kommune, Odense Kommune og Aalborg Kommune.

Aarhus Kommune har haft et stort fald i CO2-udledningen

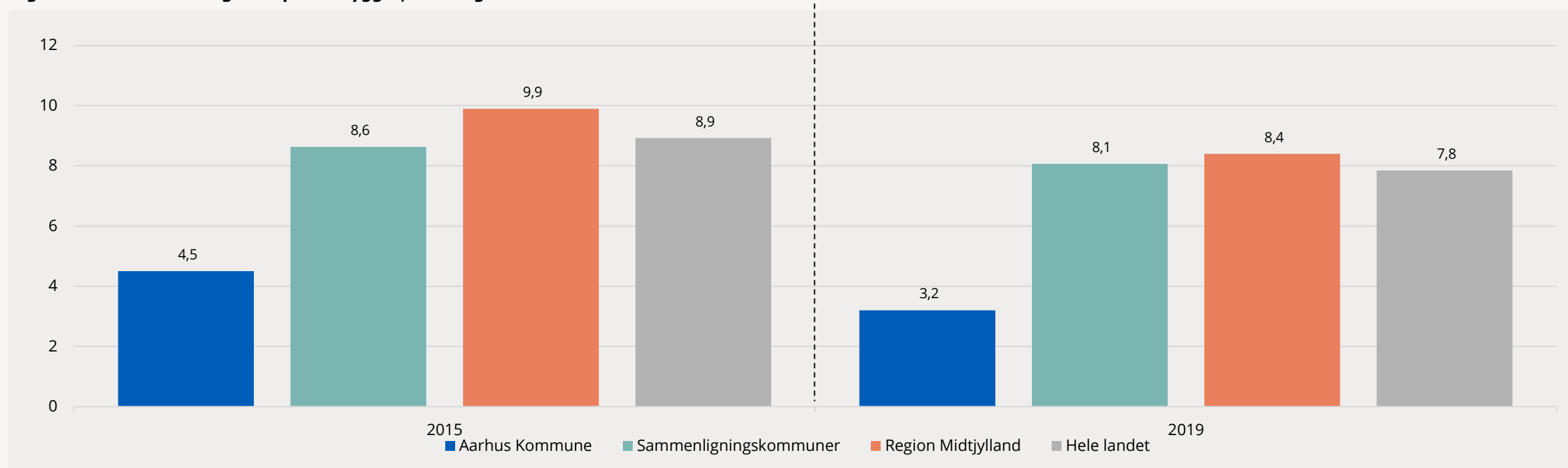
I mange kommuner er der stor opmærksomhed på udviklingen i den samlede CO2-udledning, og en række kommuner har opstillet mål om CO2-neutralitet inden for en årrække. Figuren nedenfor viser CO2-udledningen pr. indbygger i 2015 og 2019 i kommunen, regionen, sammenligningskommunerne og hele landet.

Det fremgår, at Aarhus kommune i 2015 havde en CO2-udledning pr. indbygger, der var markant lavere end i sammenligningskommunerne samt i Region Midtjylland og hele landet. I sammenligningskommunerne er CO2-udledningen i Aalborg Kommune ca. 18 tons CO2 pr. indbygger i 2019 mod fire til fem tons pr. indbygger i de to øvrige storbykommuner.

I Aarhus Kommune er CO2-udledningen pr. indbygger endvidere faldet med 28 pct. i perioden 2015 til 2019, der bl.a. kan tilskrives omlægningen til biomasse i fjernvarmesystemet. Til sammenligning er CO2-udledningen faldet 12 pct. i resten af landet og 15 pct. i Region Midtjylland.

Det lave niveau i Aarhus Kommune skal også ses i sammenhæng med kommunens erhvervsstruktur, hvor tung industri og landbrug fylder relativt lidt. Under alle omstændigheder tyder faldet på 28 pct. på, at kommunen er godt på vej til at realisere sine mål om klimaneutralitet.

Figur 3.2. CO2-udledning tons pr. indbygger, 2015 og 2019

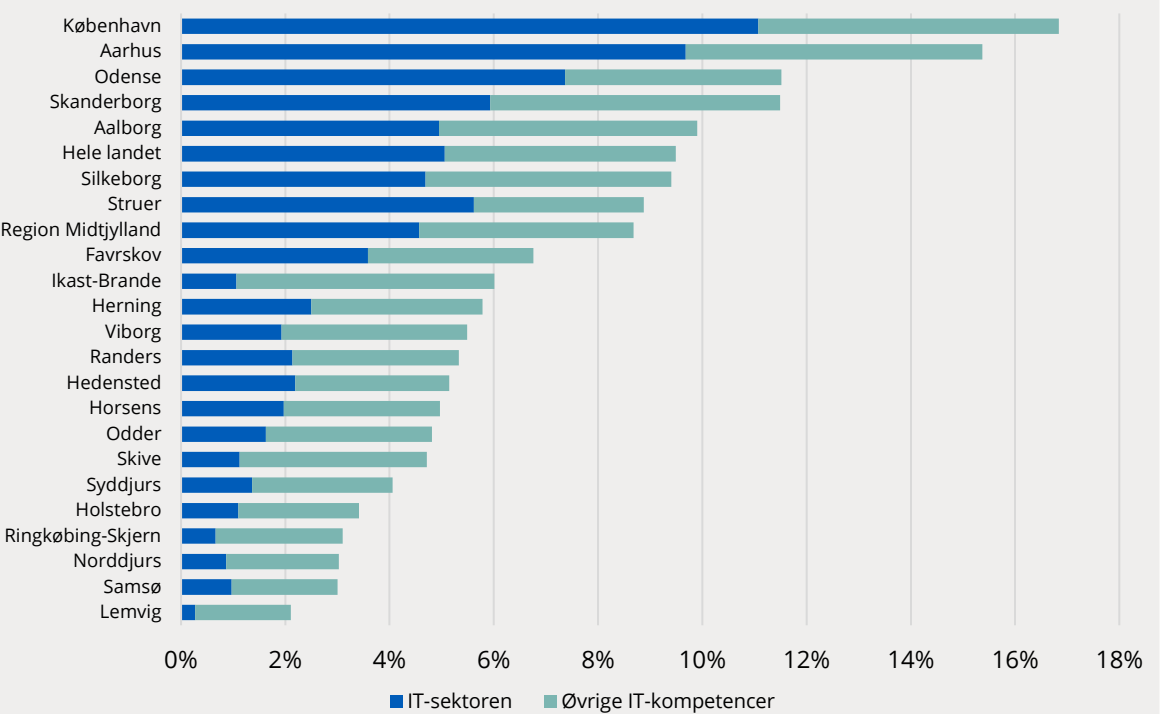
Stor andel it-beskæftigede og betydelig vækst i it-beskæftigelsen i Aarhus

En vigtig indikator for erhvervslivets evne til digital transformation er it-beskæftigelsen, det vil sige antallet af personer, der arbejder med drift og udvikling inden for it. It-arbejdsmarkedet kan indeles i personer ansat i it-sektoren samt personer i andre brancher, der har en it-uddannelse eller er ansat i en it-stilling (øvrige it-kompetencer). Som det fremgår af Figur 3.3, er it-beskæftigelsen klart størst i Aarhus Kommune efterfulgt af Skanderborg Kommune.

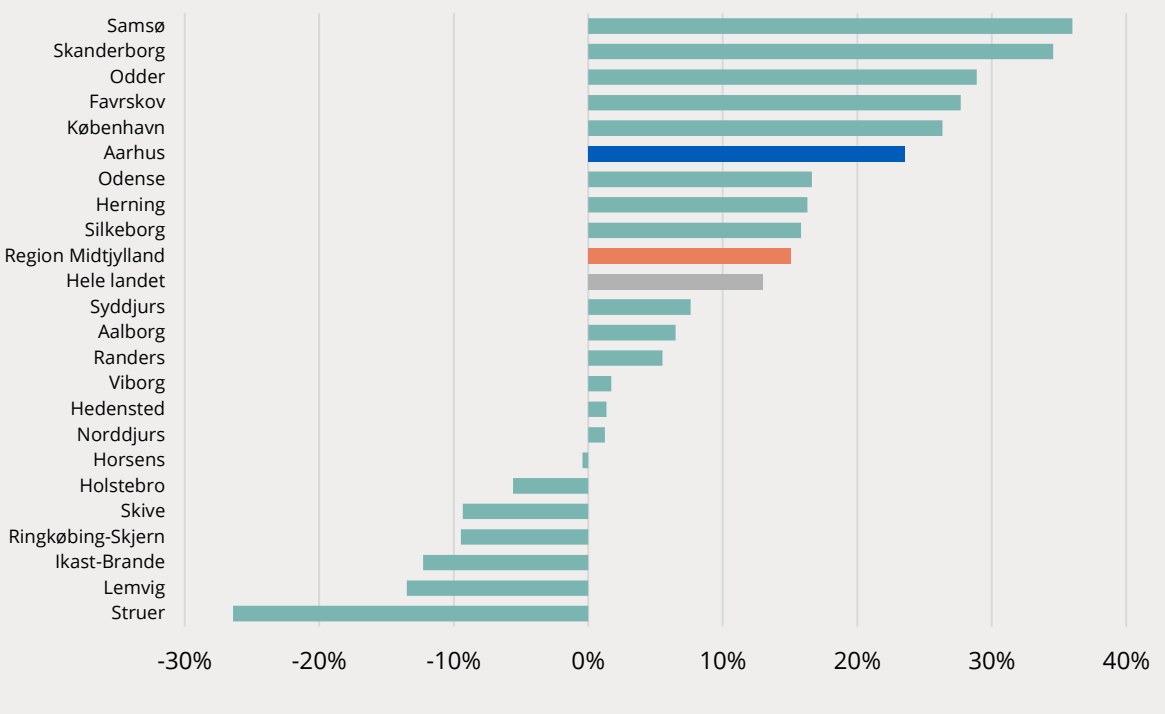
Aarhus ligger i toppen blandt de midtjyske kommuner målt på it-beskæftigelsens andel af den samlede beskæftigelse. Samlet udgør it-beskæftigelsen ca. 16 pct. af den samlede private beskæftigelse i Aarhus Kommune. It-beskæftigelsens andel af den private beskæftigelse er dog lavere end i Københavns Kommune.

Figuren til højre viser, at mange kommuner har haft vækst i it-beskæftigelsen. Det gælder også Aarhus Kommune, hvor antallet af it-jobs er steget med 24 pct. i perioden 2015 til 2020. For regionen som helhed har væksten været på 15 pct.

Figur 3.3. It-beskæftigelse opdelt efter kommuner, 2020

Figur 3.4. Udvikling i beskæftigelsen på it-arbejdsmarkedet, 2015-20

Kilde: IRIS Group på baggrund af særkørsel fra Danmarks Statistik.

Mange deltagere i SMV:Digital blandt virksomheder i Aarhus Kommune

En indikator for den digitale transformation i virksomhederne er deltagelsen i nationale programmer, der yder tilskud til it-udvikling. Det største og bredest forankrede program i Danmark er SMV:Digital. Gennem SMV:Digital kan SMV'er med 2-249 ansatte søge om tilskud, hvor et rådgivningsforløb bliver skræddersyet ud fra virksomhedens udviklingsprojekt.

I perioden 2019 til 2021 deltog 993 virksomheder i Region Midtjylland i SMV:Digital-projekter, svarende til 35 pct. af alle forløb på landsplan. Tabellen nedenfor viser fordelingen af de 993 virksomheder på kommuner og antal deltagere pr. 1.000 virksomheder i målgruppen.

Det fremgår, at Aarhus Kommune havde 44 deltagere pr. 1.000 virksomheder, hvilket ligger over regionsgennemsnittet på 38 deltagere. Tabellen viser også, at antallet af deltagere pr. 1.000 virksomheder er klart større i Region Midtjylland end i resten af landet.

Tabel 3.1. Deltagere i SMV:Digital, 2019-21

Kommuner	Antal deltagere	Deltagelse pr. 1.000 virksomheder i målgruppen
Aarhus	282	44
Silkeborg	86	50
Hedensted	67	68
Randers	61	34
Herning	61	30
Skanderborg	58	51
Viborg	51	27
Horsens	49	29
Favrskov	45	52
Holstebro	43	34
Ringkøbing-Skjern	41	29
Ikast-Brande	39	44
Struer	29	73
Skive	22	23
Odder	17	43
Norddjurs	15	20
Lemvig	12	22
Syddjurs	9	11
Region Midtjylland	993	38
Øvrige regioner	1879	22

Kilde: IRIS Group på baggrund af data fra Erhvervsstyrelsen

Note: Samsø Kommune indgår ikke i statistikken, da der ikke er nok deltagere. De enkelte kommuner kan derfor ikke summeres til totalen for Region Midtjylland. Antallet af virksomheder i målgruppen er opgjort som antallet af virksomheder med to eller flere medarbejdere.

Initiativer og tiltag i Aarhus Kommune til at understøtte digitalisering og grøn omstilling

I. Potentiale og udfordringer forbundet med den grønne omstilling og digitalisering

I Aarhus arbejdes der intensivt med den grønne omstilling og digitalisering på flere niveauer. Byrådets overordnede vision er, at Aarhus bliver CO₂-neutral i 2030. En ambition, der kun kan indfries, hvis der udvikles nye grønne – og ofte digitale – produkter og services i et tæt samspil med virksomheder og vidensmiljøerne.

Et konkret eksempel på at Aarhus bruger data til at styre indsatsen mod klimaneutralitet, er energiområdet, hvor strategisk energiplanlægning og brug af data/smarte teknologier udviklet i et tæt samspil med forskningsinstitutioner og private virksomheder skal bane vejen for en omkostningseffektiv energiforsyning i Aarhus baseret på bæredygtig energi. Ved at sætte byens udfordringer i forhold til den grønne omstilling i spil kan der skabes nye muligheder for virksomhederne i forhold til udvikling, test- og demonstration af fremtidens løsninger, som vil blive efterspurgt på globalt plan.

Det aarhusianske erhvervsliv står generelt stærkt i forhold til håndtering af både den digitale- og grønne omstilling. Der er gennem de seneste 15 år opbygget erhvervs- og forskningsmæssige styrkepositioner inden for Big data og datascience, Internet of Things, cyber security, brugerdreven design, sundheds-it, it til forsvars- og sikkerhedsindustrien, it til fødevarerhvervet og den biobaserede økonomi, spilindustri og animation, digitalt design og Fintech. Dertil kommer, at flere af de toneangivende danske virksomheder inden for energi- og miljøteknologi er placeret i Aarhus og den midtjyske region.

Ifølge en global undersøgelse fra Deloitte er der stigende opmærksomhed på bæredygtighed i erhvervslivet generelt. Primært fordi både investorer, medarbejdere og forbrugere i stigende omfang kræver, at bæredygtighed er tænkt ind i virksomhedernes forretningsmodel og produkter. Grøn omstilling er dermed blevet en væsentlig konkurrenceparameter i forhold til tiltrækning af kapital, talenter og kunder for mange virksomheder.

Den væsentligste udfordring for de aarhusianske SMV'ere i forhold til den grønne omstilling vurderes at være mangel på ressourcer i form af tid og kompetencer, idet deres primære fokus er den daglige drift og omsætning på kort sigt. Samtidig kan det være svært for virksomhederne at gennemskue, hvordan grønne initiativer kan være med til at styrke netop deres forretningsmodel.

II. Indsatser der understøtter den grønne omstilling og digitaliseringen

En analyse af startup-økosystemet i Aarhus-området foretaget af MIT (Massachusetts Institute of Technology) viser, at områdets styrkepositioner ligger indenfor bæredygtige fødevarer, sundhed og cleantech, og at der skal arbejdes på at udfolde områdets potentiale for vækst ved at skabe Europas førende økosystem for iværksætter i på tværs

af bæredygtig fødevareteknologi, sundhed og cleantech. Det er fagområder, der passer godt ind i den grønne og digitale dagsordenen. Den generelle oplevelse er, at de fleste startups og scaleups tænker bæredygtighed og ny teknologi ind i forretningsmodellen.

I Aarhus er der, med Erhvervsplanen, 2020-2023 "Partnerskaber for bæredygtig vækst", og en erhvervspakke på 120 mio. kr. ifm budgettet for 2021-2024, igangsat en række erhvervspolitiske initiativer, der har som mål at understøtte grøn omstilling og digitalisering blandt startups og det etablerede erhvervsliv. Det drejer sig bl.a. om:

- **Klimaalliancen Aarhus.** Alliancen består af de 15 største arbejdspladser i Aarhus. Virksomhederne arbejder sammen om emner som grøn mobilitet, tung transport, cirkularitet i indkøb og talenttiltrækning.
- **Den grønne investeringspulje.** Den grønne investeringspulje er en pulje på 3,5 mio. kr., der kan medfinansiere aarhusianske virksomheders udvikling, test og/eller demonstration af nye grønne løsninger, der kan være med til at sikre en mere grøn og bæredygtig kommunal drift og service.
- **Klimastrategi.** Ny klimastrategi og -plan vedtaget i Aarhus byråd, hvor der bl.a. er fokus på innovation, eksport og branding af Aarhus inden for det grønne område.
- **The Spring.** The Spring er et nyt innovationsdistrikt for vandteknologi i Aarhus. Det er en del af realiseringen af Water Valley Denmark's mål om at fordoble den danske eksport af vandløsninger fra 20 mia. kr. til 40 mia. kr. i 2030.
- **Mere Aarhus i Verden.** Myndighedssamarbejde udføres i samarbejde med Udenrigsministeriets sektorrådgivere, der repræsenterer Ghana, Indien og Sydafrika samt The Trade Council. Der er primært fokus på løsninger til vand.
- **SmartAarhus.** SmartAarhus strategien indeholder 15 projekter om digital udvikling af Aarhus Kommunes forretning i samspil med erhvervsliv, videninstitutioner og bysamfund - herunder Aarhus City Lab (kommunens testområde for teknologi og Smart City-løsninger) samt GovTech Midtjylland, der er et arbejdsfællesskab mellem midtjyske kommuner og regionen mhp. at fremme digitale løsninger til det offentlige.
- **The Link.** The Link er etableret som en non-profit organisation, der har som mål at gøre Aarhus til et startup-økosystem i verdensklasse med fokus på bæredygtige fødevarer, sundhed og cleantech.
- **IWDK.** IWDK er Danmarks digitale festival, der holdes i Aarhus. I 2022 har IWDK følgende tre hovedtemaer: Entrepreneurship, GreenTech og Citizen.

Erhvervshus
MIDTJYLLAND

--- 4 Beskæftigelse og specialisering

Dette afsnit fokuserer på udviklingen i beskæftigelsen i Aarhus Kommune og kommunens erhvervsmæssige specialisering.

Først sammenlignes den samlede udvikling i den private jobskabelse med sammenligningskommunerne, hele regionen og resten af landet.

Derefter går afsnittet i dybden med erhvervsspecialiseringen. Først vises specialiseringen inden for de erhvervsområder, hvor der er etableret nationale klynger. Derefter vises jobudviklingen og erhvervsspecialiseringen på brancheniveau.

Stærkt stigende privat beskæftigelse i Aarhus Kommune siden 2015

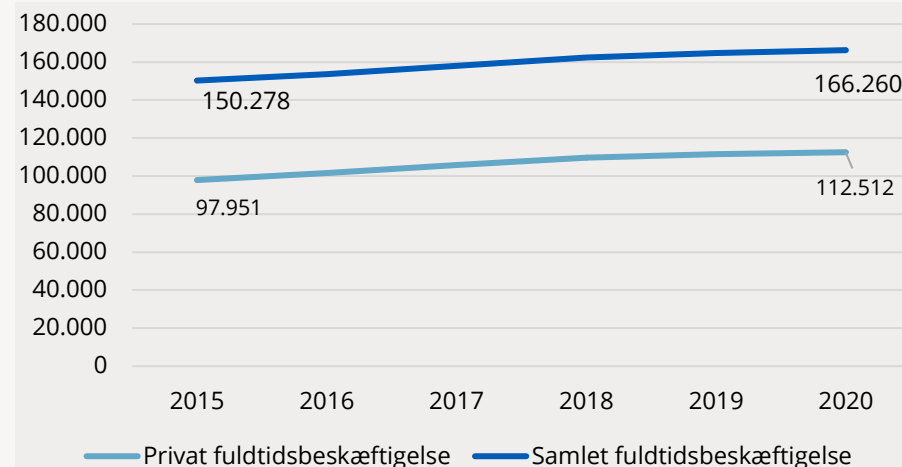
En central indikator for udviklingen i erhvervspræstationerne i en kommune er udviklingen i den samlede private jobskabelse. Figur 4.1 viser, at der i perioden 2015 til 2020 er sket en vækst i den private sektor på ca. 14.600 fuldtidsjobs i Aarhus Kommune, hvilket har ført til en tilsvarende vækst i den samlede beskæftigelse.

Figur 4.2. viser, at væksten har været stærkere end i både sammenligningskommunerne, regionen og hele landet. Specielt perioden 2016 til 2018 var karakteriseret ved betydelig privat jobskabelse i Aarhus Kommune. Set over hele perioden har væksten i den private beskæftigelse i Aarhus Kommune næsten været dobbelt så stor som i regionen og på landsplan.

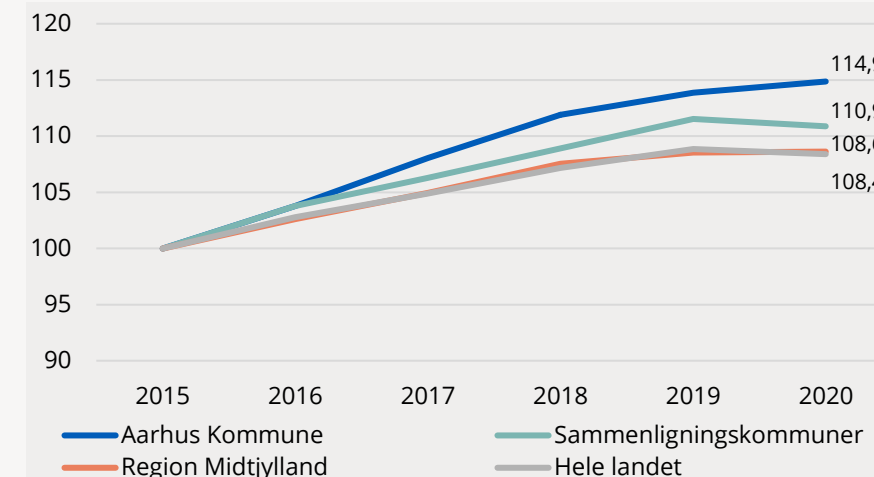
For at belyse udviklingen under coronakrisen viser Figur 4.3 den kvartalsvise udvikling i den private beskæftigelse siden første kvartal 2020.

Figuren viser, at beskæftigelsen i Aarhus Kommune har udviklet sig på samme måde som i sammenligningskommunerne og resten af landet under coronakrisen. Samlet er den private beskæftigelse steget med syv pct. i Aarhus Kommune under coronakrisen.

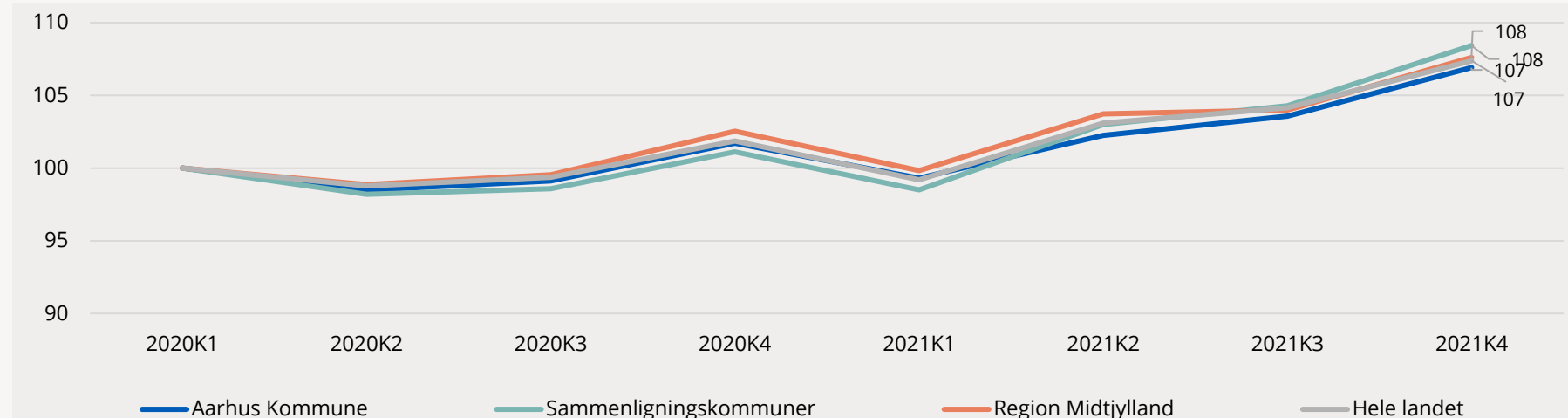
Figur 4.1. Udvikling i den private og samlede fuldtidsbeskæftigelse, 2015-20

Figur 4.2. Indekseret udvikling i antal fuldtidsbeskæftigede i den private sektor (2015=100)

Figur 4.3. Indekseret udvikling i fuldtidsbeskæftigede lønmodtagere i den private sektor under coronakrisen (1. kv. 2020=100)

Kilde: IRIS Group på baggrund af særkørsel fra Danmarks Statistik (for Figur 4.1. og 4.2.) og jobindsats.dk (for Figur 4.3.).

Note: Sammenligningskommuner omfatter: Københavns Kommune, Odense Kommune og Aalborg Kommune. I Figur 4.3. er beskæftigelsen i den private sektor opgjort ved den samlede beskæftigelse fratrasket beskæftigelsen i branchen offentlig administration, undervisning og sundhed.

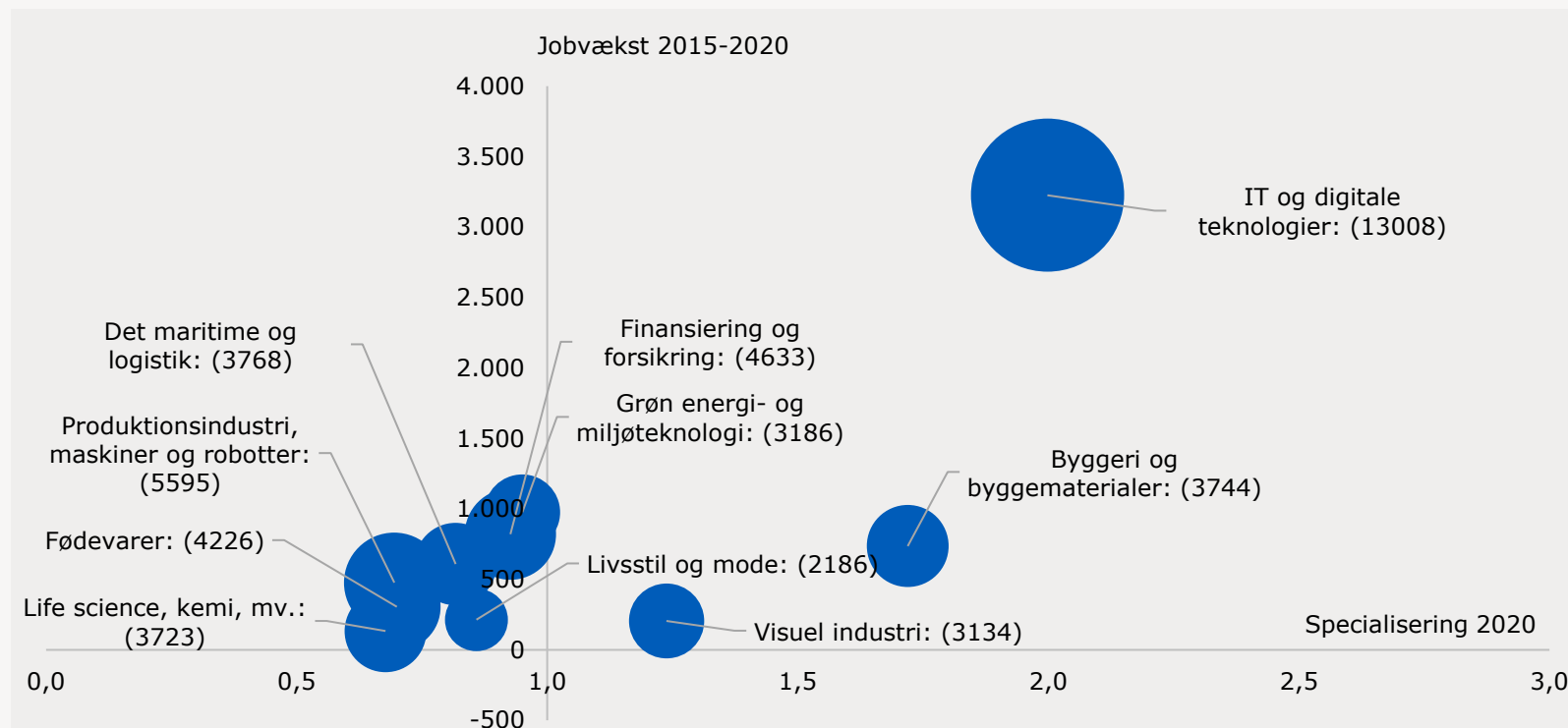
It og digitale teknologier dominerer i Aarhus Kommune

Figuren nedenfor giver et overblik over, hvordan Aarhus Kommune er specialiseret inden for de erhvervsområder, hvor der er etableret nationale klyngeorganisationer. Figuren omfatter dermed også kun virksomheder, der ligger inden for erhverv, der konkurrerer internationalt (enten fordi de har eksport eller leverer viden og ydelser til erhverv med stor eksport).

Figuren viser, at it og digitale teknologier er klart den største klynge beskæftigelsesmæssigt med ca. 13.000 fuldtidsjobs. Klyngen har også haft en meget stærk vækst på ca. 3.000 årsværk i perioden 2015 til 2020. Specialiseringsgraden for denne klynge er to, hvilket vil sige, at klyngen udgør en dobbelt så stor andel af den private beskæftigelse som i en gennemsnitskommune.

Det fremgår, at også byggeri og byggematerialer samt den visuelle industri (fx spil, film, tv og animation) har en høj specialisering i Aarhus Kommune. Endvidere er det bemærkelsesværdigt, at ingen klynger har oplevet tilbagegang i beskæftigelsen i Aarhus Kommune.

Figur 4.4. Kommunens erhvervmæssige specialisering samt jobvækst opdelt på klyngeområder, 2015-20

Kilde: IRIS Group på baggrund af særkørsel fra Danmarks Statistik.

Note: Klyngerne er baseret på statistikarbejdet, der ligger til grund for rapporten "Erhvervmæssige styrkeområder – Kortlægning af erhvervsstyrker i dansk erhvervsliv", som IRIS Group og CRT udarbejdede for Erhvervsstyrelsen i 2019. Nogle erhverv i figuren dækker flere nationale klynger. Fx dækker "grøn energi- og miljøteknologi" både over virksomheder, der er i målgruppen fra Clean og Energy Innovation Cluster.

Figuren viser Aarhus Kommunes erhvervmæssige specialisering inden for de områder, hvor der er etableret nationale klynger. Klyngernes betydning er vist gennem tre indikatorer:

- Cirklernes størrelse illustrerer størrelsen af hver klynge målt på antal fuldtidsbeskæftigede i 2020. Antal årsværk er angivet i parentes ud for hver cirkel.
- Placeringen langs figurens x-akse viser klyngens specialiseringsgrad. En specialiseringsgrad over 1 er udtryk for, at klyngens andel af Aarhus Kommunes private beskæftigelse er større end i resten af landet.
- Placeringen langs y-aksen viser udviklingen i antal fuldtidsbeskæftigede i 2015-20. Dvs. om klyngen har haft vækst eller tilbagegang de sidste fem år.

Detailhandel og videnserhverv dominerer erhvervsstrukturen

Hvor figuren på forrige side gav et overblik over Aarhus Kommunes specialisering inden for de nationale klyngeområder, tager Tabel 4.1 afsæt i en traditionel brancheinddeling og omfatter alle private virksomheder. Den viser, at detailhandel er den største branche i Aarhus Kommune målt på antal fuldtidsjobs. Derudover er de mere videnstunge servicebrancher som rådgivning, forskning og udvikling samt tele, it og information også toneangivende brancher i Aarhus Kommune. Tele, it og information er samtidig den branche, som har oplevet den største procentvise vækst i perioden.

Tabel 4.1. Antal private jobs, jobvækst 2015-20 samt erhvervsmæssig specialisering, opdelt på brancheniveau

Branche	Antal fuldtidsjobs		Jobvækst, 2015-20 (pct.)	Jobvækst i hele landet, 2015-20 (pct.)	Specialisering, 2020
	2015	2020			
Detailhandel	13.504	14.306	6%	2%	1,2
Rådgivning, forskning og udvikling	10.907	12.948	19%	14%	1,7
Tele, it og information	7.831	10.918	39%	20%	2,2
Bygge & anlæg	8.346	9.714	16%	17%	0,9
Engroshandel	9.055	9.531	5%	5%	0,9
Operationel service	6.474	7.764	20%	12%	1,1
Elektronik-, maskin- og transportmiddelindustri	4.202	5.373	28%	11%	0,9
Transport	4.583	5.268	15%	7%	0,8
Finansiering og forsikring	3.987	4.803	20%	7%	0,9
Hoteller og restauranter	3.818	4.348	14%	9%	0,9
Reklame og øvrig erhvervsservice	2.968	3.644	23%	11%	1,8
Ejendomshandel og udlejning	2.978	3.097	4%	6%	1,1
Føde-, drikke- og tobaksvareindustri	2.721	3.065	13%	3%	1,0
Andre serviceydelser mv.	2.478	2.988	21%	7%	0,9
Sundhedsvæsen	2.595	2.956	14%	12%	1,1
Kultur og fritid	1.786	2.015	13%	13%	1,1
Tekstil-, træ-, papir- og møbelindustri mv.	1.818	1.834	1%	2%	0,6
Undervisning	1.674	1.797	7%	9%	0,7
Forlag, tv og radio	1.676	1.765	5%	6%	1,1
Private velfærdsinstitutioner	1.484	1.308	-12%	18%	0,5
Olieraffinaderier mv., kemisk industri, medicinalindustri, plast-, glas- og betonindustri	869	982	13%	6%	0,2
Råstof, energi og forsyning mv.	839	878	5%	9%	0,8
Landbrug, skovbrug og fiskeri	756	650	-14%	-2%	0,2
Metalindustri	602	562	-7%	1%	0,2
Alle brancher	97.951	112.512	15%	8%	1,0

Kilde: IRIS Group på baggrund af særkørsel fra Danmarks Statistik. Note: En specialiseringsgrad over 1 er udtryk for, at branchens andel af kommunens private beskæftigelse er større end i resten af landet. Hvis specialiseringsgraden er under 1, fylder branchen mindre i kommunen end i resten af landet eller en gennemsnitskommune. Tal markeret med rød angiver, at væksten har været negativ.

Erhvervshus
MIDTJYLLAND

5 Iværksætterier og virksomhedsbestand

Dette afsnit fokuserer på tilgang og frafald af virksomheder i Aarhus Kommune. Først vises udviklingen i iværksætteriet i kommunen efterfulgt af tal for overlevelsesraten blandt de nye virksomheder samt for konkurser.

Derefter vises tilflytningen og fraflytningen af etablerede virksomheder siden 2015.

Endelig viser afsnittet den samlede udvikling i virksomhedsbestanden i Aarhus Kommune.

Den højeste etableringsrate i Region Midtjylland

Iværksættere spiller en vigtig rolle for innovation og jobskabelse i erhvervslivet.

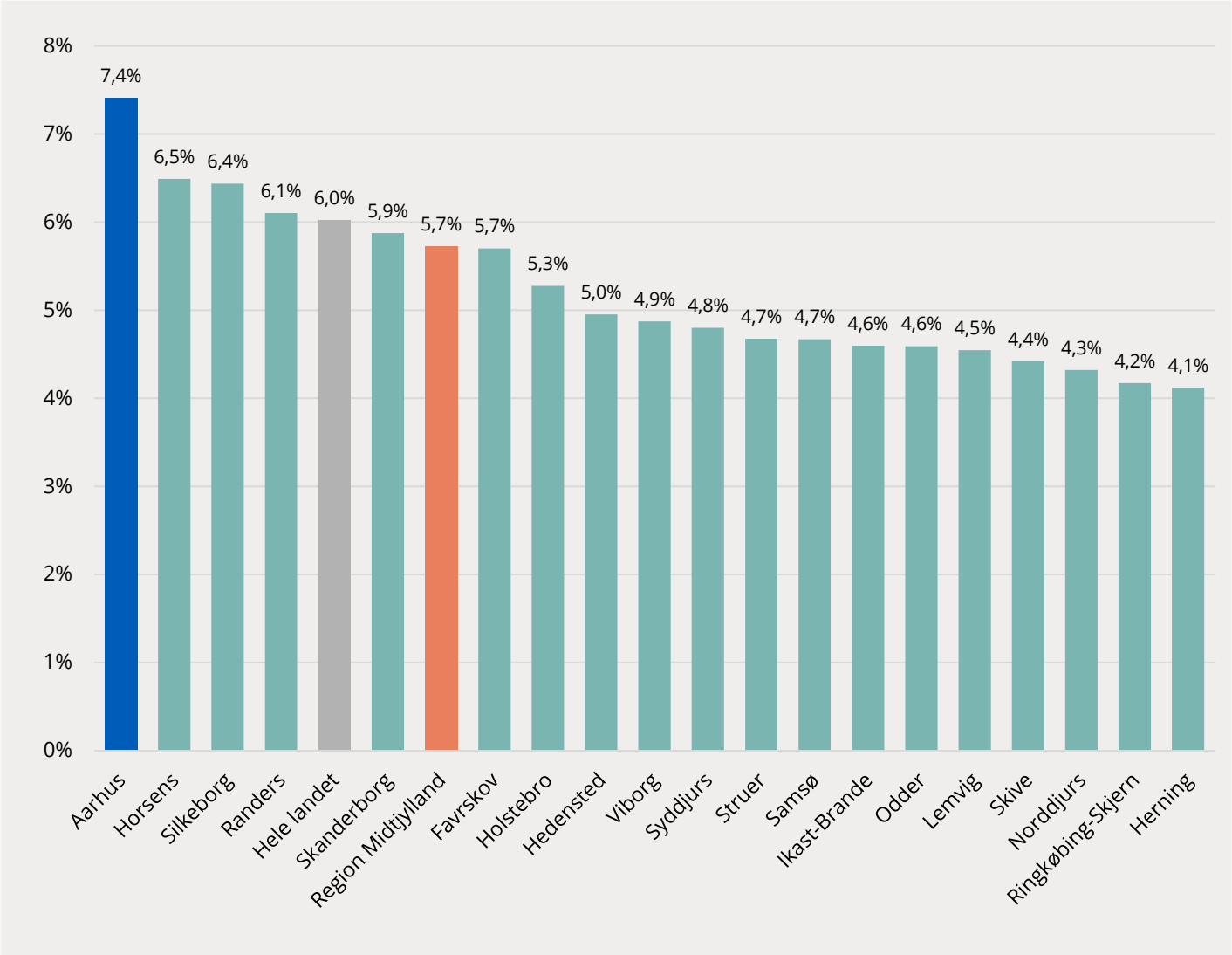
Figuren til højre viser etableringsraten (andelen af den samlede virksomhedsbestand, der er etableret i 2020) i de midtjyske kommuner i 2020 sammenholdt med landsgennemsnittet og regionsgennemsnittet.

Som det fremgår, havde Aarhus Kommune den højeste etableringsrate på ca. 7,4 pct. i 2020, hvilket er en del højere end både regions- og landsgennemsnittet.

Figuren viser også, at de to vestjyske kommuner – Herning Kommune og Ringkøbing-Skjern Kommune – havde den laveste etableringsrate på lidt over 4 pct. Generelt er etableringsraterne højere i de østjyske end i de vestjyske kommuner.

Figur 5.1. Etableringsrater i de midtjyske kommuner, 2020

Kilde: IRIS Group på baggrund af særkørsel fra Danmarks Statistik.
Note: Etableringsraten er opgjort som antal virksomheder etableret i året sat i forhold til den samlede virksomhedsbestand.

Etableringsraten ligger på niveau med de øvrige universitetsbyer

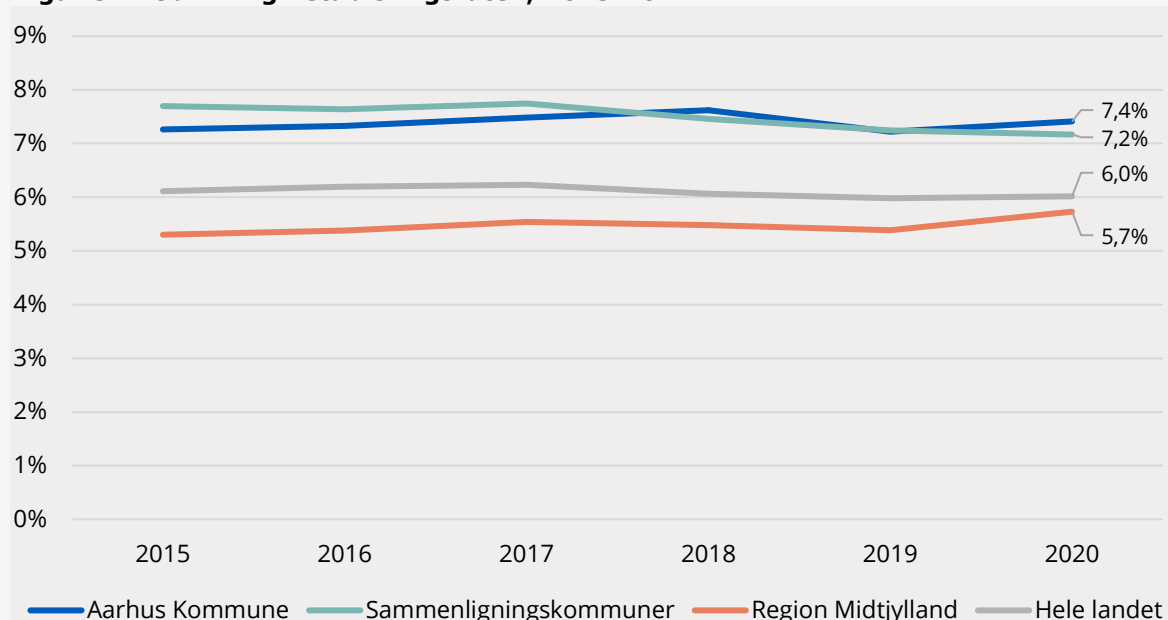
Figur 5.2 viser udviklingen i etableringsraten i perioden 2015-20 for Aarhus Kommune, sammenligningskommunerne, Region Midtjylland og hele landet.

Som det fremgår, har etableringsraten frem til 2019 ligget meget tæt op af sammenligningskommunerne, mens Aarhus Kommune i 2020 oplevede et lille løft i etableringsraten, der bragte den op over sammenligningskommunerne.

Blandt sammenligningskommunerne har Københavns Kommune den højeste etableringsrate. I 2020 lå den på 8,5 pct. i Københavns Kommune mod 6,2 pct. og 6,8 pct. i henholdsvis Odense Kommune og Aalborg Kommune.

Figuren viser også, at forskellen mellem de midtjyske kommuner og resten af landet er blevet indsnævret gennem perioden. Hvor etableringsraten på landsplan er faldet en smule i den femårige periode, er den stort set uændret i Aarhus Kommune.

Figur 5.2. Udvikling i etableringsraten, 2015-20

Kilde: IRIS Group på baggrund af særkørsel fra Danmarks Statistik.

Note: Etableringsraten er opgjort som antal virksomheder etableret i året sat i forhold til den samlede virksomhedsbestand. Sammenligningskommuner omfatter: København Kommune, Odense Kommune og Aalborg Kommune.

Aarhus Kommune har flest iværksættere i de videnstunge brancher

For den enkelte kommune kan det endvidere være interessant at se nærmere på branchefordelingen af de nye virksomheder. Tabellen nedenfor viser således iværksættervirksomhedernes fordeling på brancheområder i perioden 2019-20.

Figuren viser, at der er etableret flest virksomheder inden for videnservice i Aarhus Kommune. Derefter følger finansiering, forsikringer & ejendomme samt information & kommunikation (it). De tre brancher udgør tilsammen ca. 45 pct. af alle iværksættere i Aarhus Kommune.

Tabellen viser også, at fordelingen i Aarhus Kommune kun i begrænset omfang adskiller sig fra fordelingen blandt sammenligningskommunerne. Blandt sammenligningskommunerne har Københavns Kommune mange iværksættere inden for videnservice samt information & kommunikation - hhv. 24 og 15 pct. Sammenlignet med regionen som helhed har Aarhus Kommune flere iværksættere inden for de mere videnstunge brancher som eksempelvis videnservice og information & kommunikation. Omvendt er der færre inden for bygge & anlæg samt primære erhverv.

Tabel 5.1. Fordeling af iværksættere efter brancher, gennemsnit for 2019-20

Branche	Aarhus Kommune	Sammenligningskommuner	Region Midtjylland	Hele landet
Videnservice	20%	18%	15%	16%
Finansiering, forsikring og ejendomme	13%	9%	12%	9%
Information og kommunikation	12%	11%	7%	9%
Private velfærdsinstitutioner og kultur	10%	10%	9%	9%
Bygge og anlæg	8%	9%	12%	13%
Detailhandel	7%	7%	8%	8%
Operationel service	7%	9%	8%	9%
Landbrug, skovbrug, fiskeri, råstof, forsyning og andre serviceydelser	6%	7%	10%	8%
Transport	6%	6%	4%	5%
Hoteller og restauranter	6%	7%	5%	6%
Industri	4%	4%	5%	4%
Engroshandel	4%	3%	4%	3%
I alt	100%	100%	100%	100%

Kilde: IRIS Group på baggrund af særkørsel fra Danmarks Statistik.
Note: Iværksættervirksomheder med uoplyst sektor er ikke medtaget.

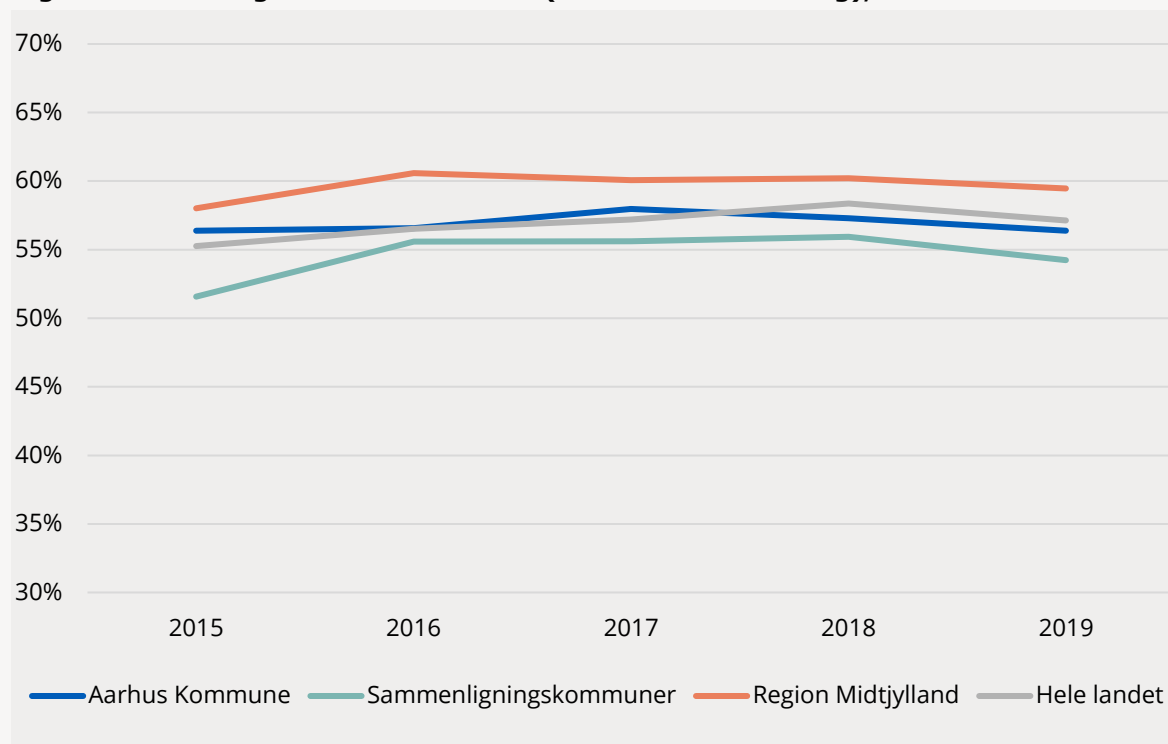
Lidt højere overlevelsesrater end i de øvrige universitetskommuner

En vigtig indikator for iværksættervilkårene i en kommune er overlevelsesraten. Det vil sige andelen af iværksættervirksomheder, der formår at fastholde en væsentlig økonomisk aktivitet efter, at de er etableret. Figurerne nedenfor viser overlevelsesraterne henholdsvis tre- og fem år efter etablering for iværksættere i henholdsvis Aarhus Kommune, sammenligningskommunerne, Region Midtjylland og hele landet.

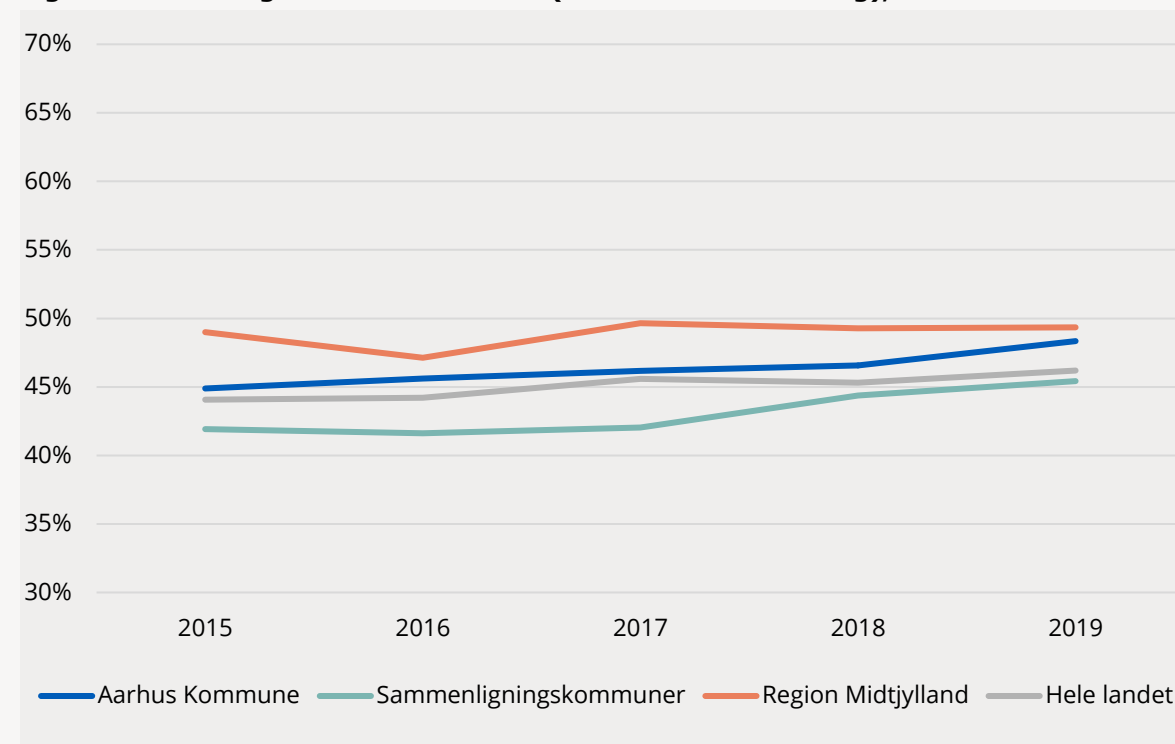
Det fremgår, at overlevelsesraterne i hele perioden har ligget nogenlunde stabilt omkring landsgennemsnittet. Set over hele perioden har overlevelsesraten derimod ligget lavere end i resten af regionen, men højere end i sammenligningskommunerne. Det gælder både den tre- og femårige overlevelsesrate.

Figur 5.4 viser også, at andelen af iværksættere i Aarhus Kommune, der overlever de første fem år, er vokset med fire procentpoint og har nærmet sig regionsgennemsnittet.

Figur 5.3 Udvikling i overlevelsesraten (tre år efter etablering), 2015-19

Figur 5.4 Udvikling i overlevelsesraten (fem år efter etablering), 2015-19

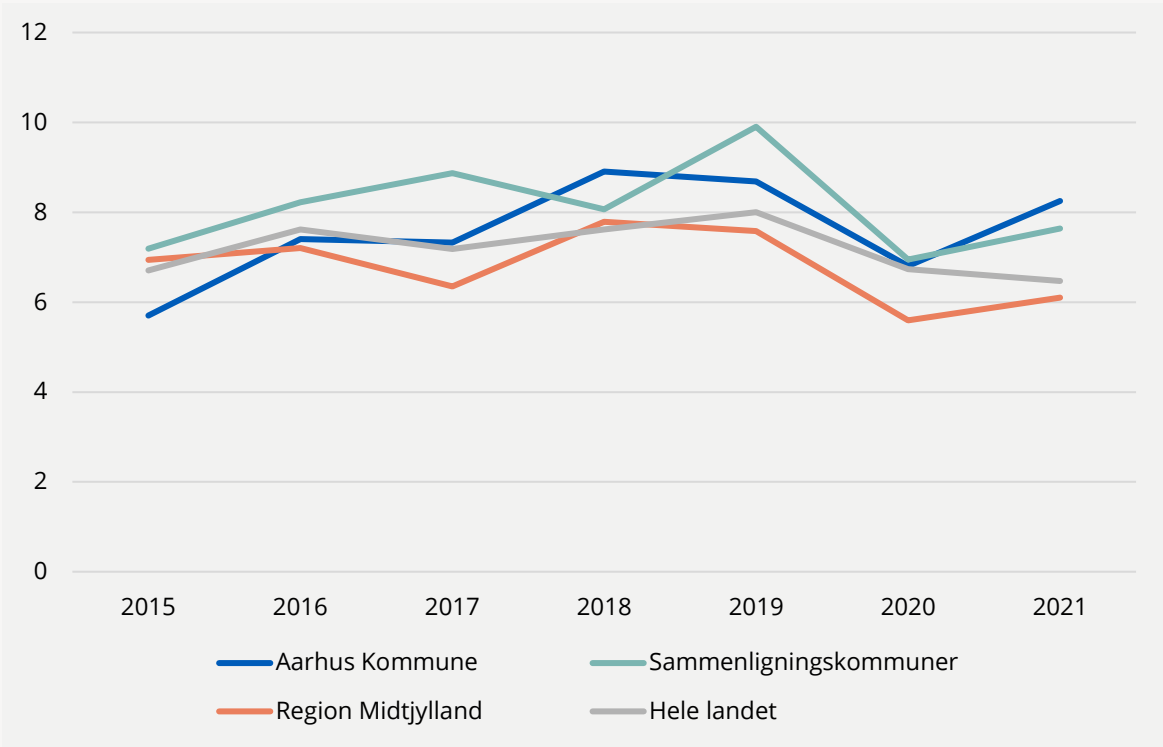
Lille stigning i antallet af konkurser i Aarhus Kommune

En anden indikator for afvikling og frafald af virksomheder er omfanget af konkurser. Figur 5.5 viser, hvor stor en andel af virksomhederne der i perioden 2015 til 2021 blev erklæret konkurs i Aarhus Kommune, sammenligningskommunerne, Region Midtjylland og hele landet – opgjort som antal konkurser pr. 1.000 virksomheder.

Det fremgår, at andelen af konkurser i Aarhus Kommune lå lidt lavere end landsgennemsnittet i 2015, men efterfølgende er vokset, således at andelen i 2021 lå over niveauet i sammenligningskommunerne og resten af landet. Figuren viser også, at antallet af konkurser har været svagt faldende under coronakrisen, hvilket skal ses i lyset af adgangen til hjælpepakker.

Tabellen til højre viser, hvordan konkurserne fordeler sig på hovedsektorer i Aarhus Kommune. Som det fremgår, er service og handel de sektorer, der har oplevet flest konkurser over årene. I 2021 er der flest konkurser inden for service, der også er et område, der har været ekstra hårdt ramt af nedlukninger under coronakrisen.

Figur 5.5. Udvikling i antal konkurser pr. 1.000 virksomheder, 2015-21

Kilde: IRIS Group på baggrund af særkørsel fra Danmarks Statistik.
Note: Konkurser er opgjort for virksomheder med beskæftigelse og/eller en omsætning på mindst en mio. kr. (aktive virksomheder). Antallet af virksomheder for 2021 er estimeret på baggrund af udviklingen i virksomhedsbestanden i perioden 2015-20.

Tabel 5.2. Fordeling af konkurser i Aarhus Kommune på hovedsektorer, 2015-21

Sektor	2015	2018	2021
Service	44%	49%	50%
Handel	35%	28%	21%
Industri	8%	3%	3%
Bygge og anlæg	8%	16%	13%
Transport	3%	4%	12%
Primære erhverv	1%	1%	1%
I alt	100%	100%	100%

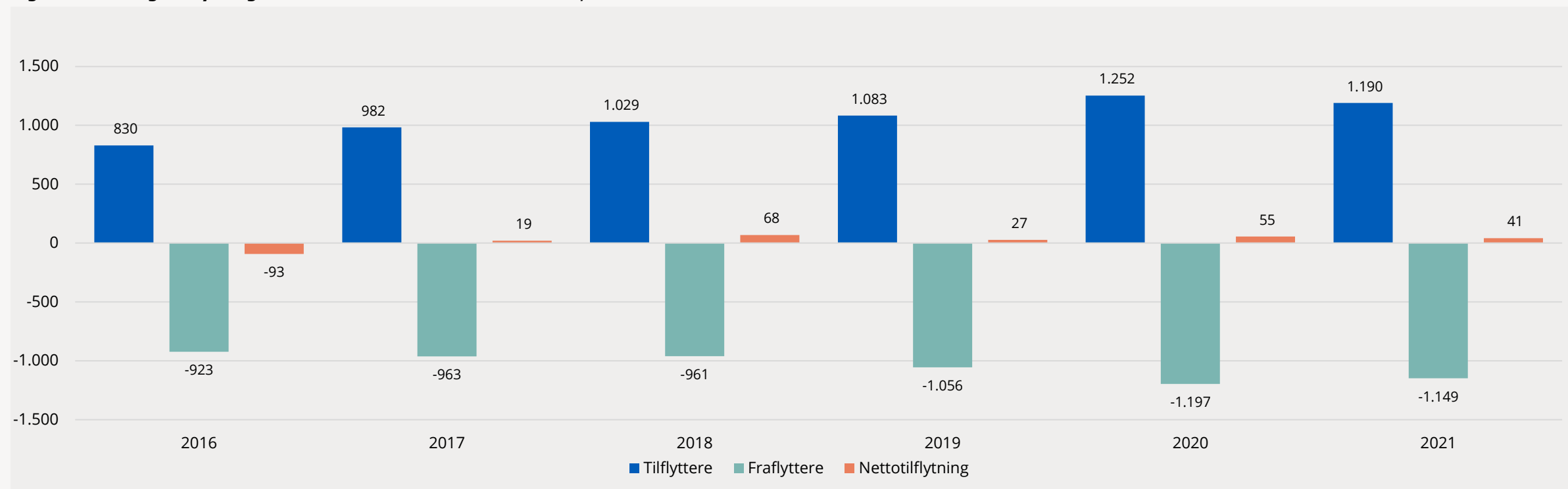
Positiv nettotilflytning af virksomheder

Et andet vigtigt pejlemærke for erhvervsvilkårene er omfanget af til- og fraflytninger af virksomheder. Figur 5.6 viser udviklingen i både til- og fraflytninger samt nettotilflytningen (tilflytninger minus fraflytninger) til Aarhus Kommune fra 2016 til 2021.

Generelt har Aarhus Kommune oplevet en vækst i antallet af tilflyttede virksomheder. Derudover er tilflytningen vokset lidt mere end fraflytningen, hvilket betyder, at der siden 2017 er flyttet flere virksomheder til kommunen, end der har forladt kommunen.

Figuren viser også, at 2020 og 2021 var de to år, hvor der både var flest til- og fraflyttere. Over hele perioden har der været en nettotilflytning på 117 virksomheder.

Figur 5.6. Til- og fraflytning af virksomheder i Aarhus Kommune, 2016-21

Kilde: IRIS Group på baggrund af data fra Det Centrale Virksomhedsregister (CVR).

Note: Antallet af virksomheder omfatter udvalgte selskabsformer (enkeltmandsvirksomhed, PMV, I/S, A/S, ApS, mv.) og ikke fonde, foreninger, offentlige virksomheder, mv. Omfatter ikke holdingselskaber eller filialer. Denne afgrænsning adskiller sig fra forrige side. En virksomhed tælles kun med én gang, uanset om virksomheden er flyttet til eller fra kommunen flere gange i perioden.

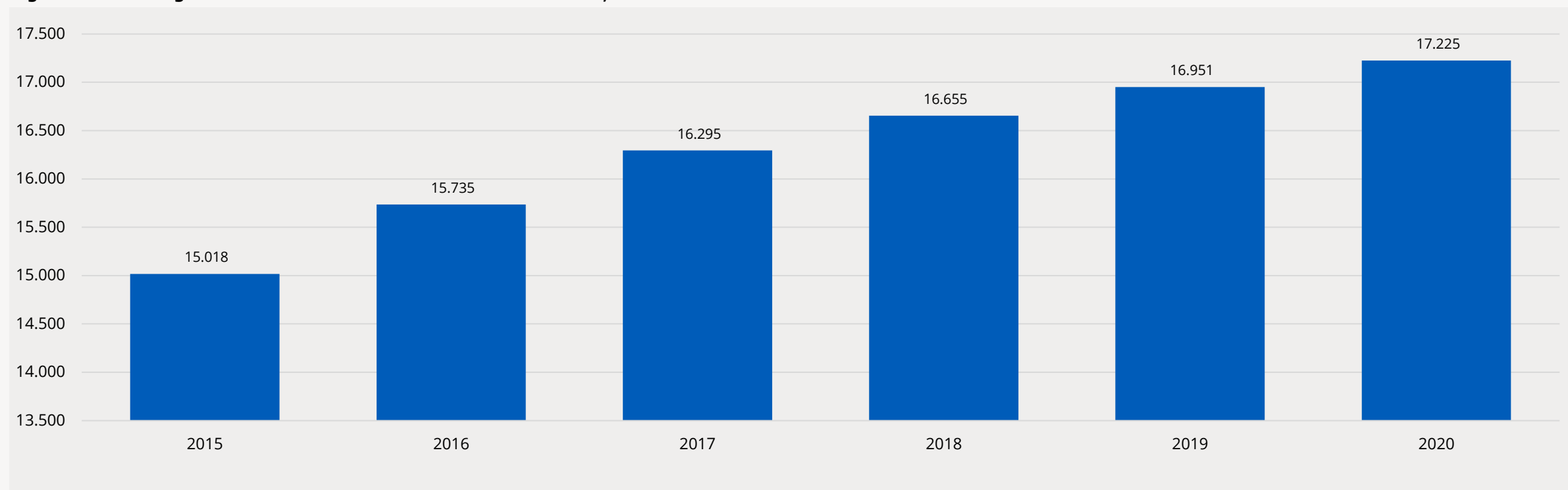
Betydelig vækst i virksomhedsbestanden i Aarhus Kommune

Opsummerende viser figuren nedenfor udviklingen i antallet af virksomheder i Aarhus Kommune. Udviklingen i virksomhedsbestanden er en sammenfattende indikator, der både rummer tilgangen af iværksættere, frafaldet pga. konkurser og virksomhedslukninger samt nettoflytningen af etablerede virksomheder.

Figuren viser, at antallet af virksomheder i Aarhus Kommune er steget betydeligt med ca. 2.200 virksomheder over den femårige periode. Det svarer til en stigning på 15 pct. En stigning, der ikke mindst kan tilskrives den høje etableringsrate gennem hele perioden.

Væksten var størst fra 2015 til 2016, hvor Aarhus Kommune oplevede en nettofremgang på 717 reelle virksomheder. Det er også et bemærkelsesværdigt resultat, at Aarhus Kommune har oplevet en betydelig vækst i bestanden af virksomheder, mens coronakrisen var på sit højeste.

Figur 5.7. Udvikling i antal reelle virksomheder i Aarhus Kommune, 2015-20

Kilde: IRIS Group på baggrund af særkørsel fra Danmarks Statistik.

Note: Reelle virksomheder er afgrænset til virksomheder i den private sektor, der i det pågældende år har en økonomisk aktivitet (afhængig af branche), som svarer til mindst et halvt årsværk.

31 pct. af alle iværksættere i regionen er startet i Aarhus Kommune

Til sidst giver nedenstående tabel et overblik over, hvordan den samlede virksomhedsbestand, gruppen af iværksættere og gazeller i Aarhus Kommune fordeler sig på hovedsektorer.

Det fremgår, at fordelingen af iværksættere nogenlunde modsvarer fordelingen af reelle virksomheder. Der er dog lidt færre iværksættere inden for handel i forhold til dette erhvervs størrelse (målt på antallet af virksomheder i Aarhus Kommune). De århusianske gazeller er koncentreret inden for service, handel samt bygge og anlæg, hvilket afspejler den overordnede virksomhedsfordeling i kommunen.

Nederst i figuren er vist, hvor stor en andel Aarhus Kommune huser af de tre virksomhedstyper i hele regionen. Andelen af iværksættere er en del højere end andelen af den samlede virksomhedsbestand. Andelen af gazeller svarer nogenlunde til andelen af virksomheder generelt.

Tabel 5.3. Virksomheder, iværksættere og gazeller i Aarhus Kommune fordelt på sektorer, 2020

Sektor	Reelle virksomheder	Iværksættere	Gazeller
Bygge og anlæg	1.145	97	16
Handel	4.051	272	39
Primære erhverv	442	24	5
Service	10.441	766	66
Transport	530	65	5
Industri	615	52	8
I alt	17.224	1.276	139
Andel af Region Midtjylland	23,9%	30,9%	26,1%

Kilde: IRIS Group på baggrund af særkørsel fra Danmarks Statistik og Børsens Gazelleliste 2021.

For at en virksomhed kan betegnes som en gazellervirksomhed, skal den opfylde en række krav:

- Virksomheden skal minimum have en omsætning på 1 mio. kr. eller komme ud med et bruttoresultat på 0,5 mio. kr. det første år, der måles fra.
- Virksomheden skal være et ApS eller A/S. Dog kan pengeinstitutter også deltage uanset virksomhedsform.
- Virksomheden skal minimum have offentliggjort fire regnskaber og have oplevet vækst i omsætning (bruttoresultat) i hvert eneste af de fire regnskabsår.
- Den samlede sum af det primære resultat i virksomheden skal være i plus, men må godt være negativt ét år.
- Virksomheden skal som minimum have fordoblet sin omsætning gennem de fire sidste regnskabsår.

Kilde: Børsen

Erhvervshus
MIDTJYLLAND

6 **Vækstvirksomheder og eksport**

Dette afsnit går i dybden med, hvordan Aarhus Kommunes virksomheder formår at skabe vækst og eksport.

Først belyses udviklingen i andelen af vækstvirksomheder og vækstvirksomhedernes fordeling på brancher.

Derefter kigger afsnittet nærmere på, hvor mange virksomheder der har eksport, og hvordan den samlede eksportværdi har udviklet sig.

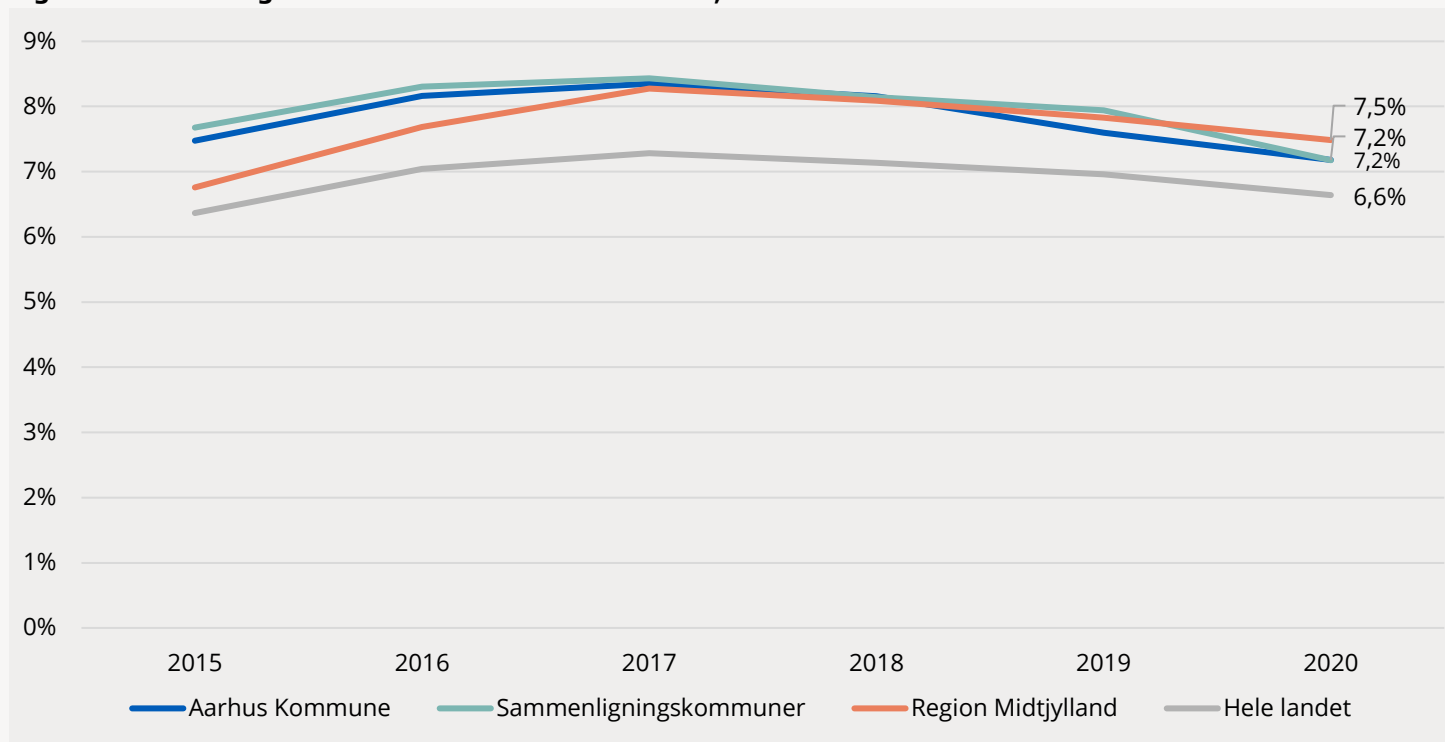
Andelen af vækstvirksomheder er på niveau med sammenligningskommunerne

Figur 6.1 viser udviklingen i andelen af vækstvirksomheder fra 2015-20. I forhold til gazellebegrebet (afsnit 5) er der her et lidt mindre krav til den samlede vækst i virksomheden samtidig med, at der kun ses på en treårig periode (se noten). Omvendt fokuserer opgørelsen af vækstvirksomheder kun på de erhverv, der konkurrerer internationalt (typisk i form af erhverv med eksport eller erhverv med mange underleverancer til eksportvirksomheder).

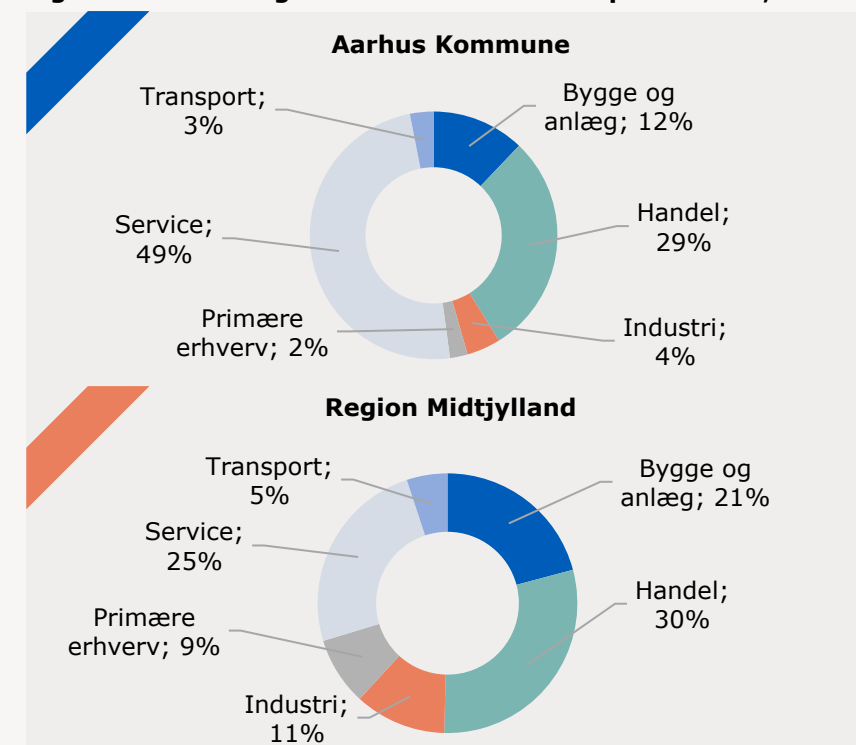
Det fremgår, at Aarhus Kommune over hele perioden har haft en andel vækstvirksomheder på syv til otte pct, hvilket svarer til niveauet i sammenligningskommunerne. Siden 2017 er andelen af vækstvirksomheder faldet i Aarhus Kommune og i resten af landet.

Figuren til højre viser, at Aarhus Kommune har en markant højere andel vækstvirksomheder inden for service end Region Midtjylland. Omvendt er der færre vækstvirksomheder inden for bygge og anlæg og industri samt de primære erhverv i Aarhus Kommune sammenlignet med regionen som helhed.

Figur 6.1. Udvikling i andelen af vækstvirksomheder, 2015-20

Figur 6.2. Fordeling af vækstvirksomheder på sektorer, 2020

Kilde: IRIS Group på baggrund af særkørsel fra Danmarks Statistik.

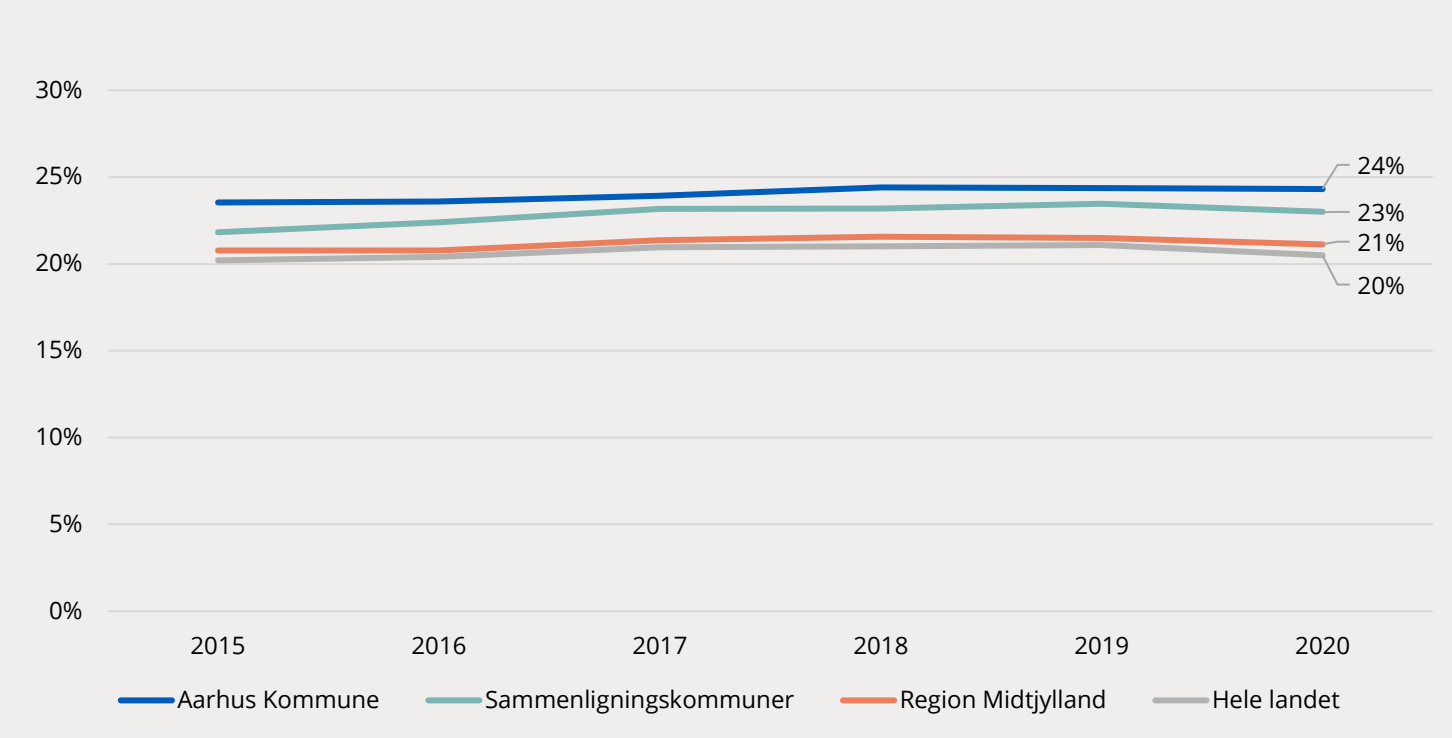
Note: Vækstvirksomheder har haft en årlig omsætningsvækst på mindst 10 pct. de seneste tre år og en absolut vækst på mindst 3 mio. kr. i samme periode. Vækstvirksomheder er opgjort inden for internationalt konkurrerende erhverv. Sammenligningskommuner omfatter: Københavns Kommune, Odense Kommune og Aalborg Kommune.

Andelen af eksportvirksomheder er højere end i resten af regionen

Virksomheder, der eksporterer varer og tjenester, er en væsentlig drivkraft for vækst og jobskabelse. Figuren til venstre viser udviklingen i andelen af virksomheder med eksport fra 2015 til 2020. Holdt op mod sammenligningskommunerne, Region Midtjylland og resten af landet har Aarhus Kommune en højere andel eksportvirksomheder. I 2020 var 24 pct. af virksomhederne i Aarhus Kommune eksportvirksomheder mod 20 pct. på landsplan.

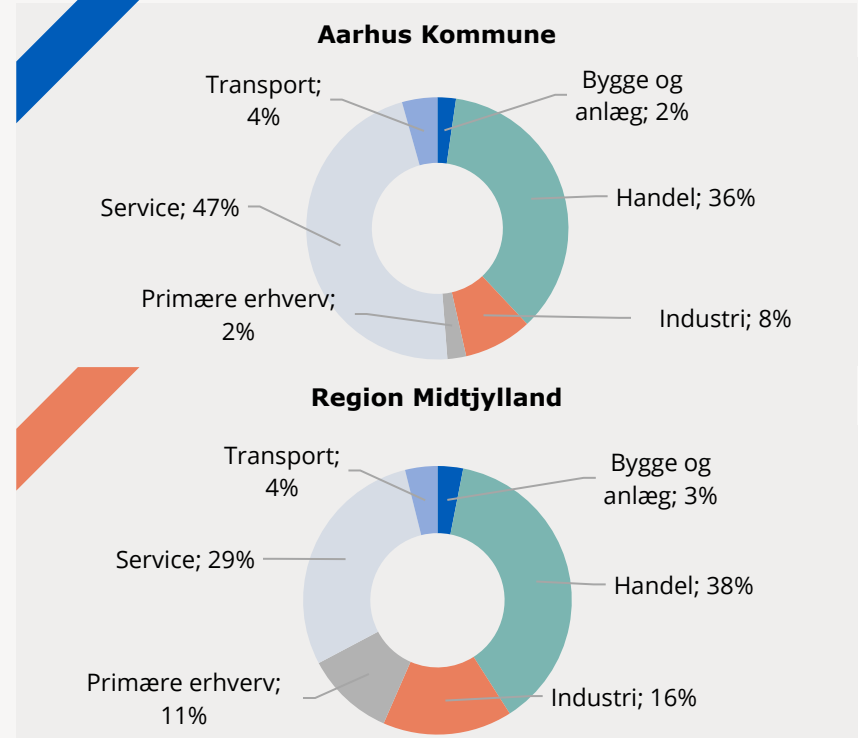
Fordelingen af eksportvirksomheder på sektorer afviger på flere områder fra fordelingen i hele Region Midtjylland. Eksempelvis er andelen af servicevirksomheder, der sælger til udlandet, markant højere i Aarhus Kommune end i regionen som helhed. Omvendt er andelen af eksportvirksomheder inden for industri og primære erhverv lavere i Aarhus Kommune. Det afspejler erhvervsstrukturen i Aarhus Kommune, hvor de mere videntunge serviceerhverv som fx rådgivning, forskning og it fylder mere end i en gennemsnitskommune.

Figur 6.3. Udviklingen i andelen af eksportvirksomheder, 2015-20

Kilde: IRIS Group på baggrund af særkørsel fra Danmarks Statistik.
Note: Eksportvirksomheder er opgjort på arbejdssteder.

Figur 6.4. Fordeling af eksportvirksomheder på sektorer, 2020

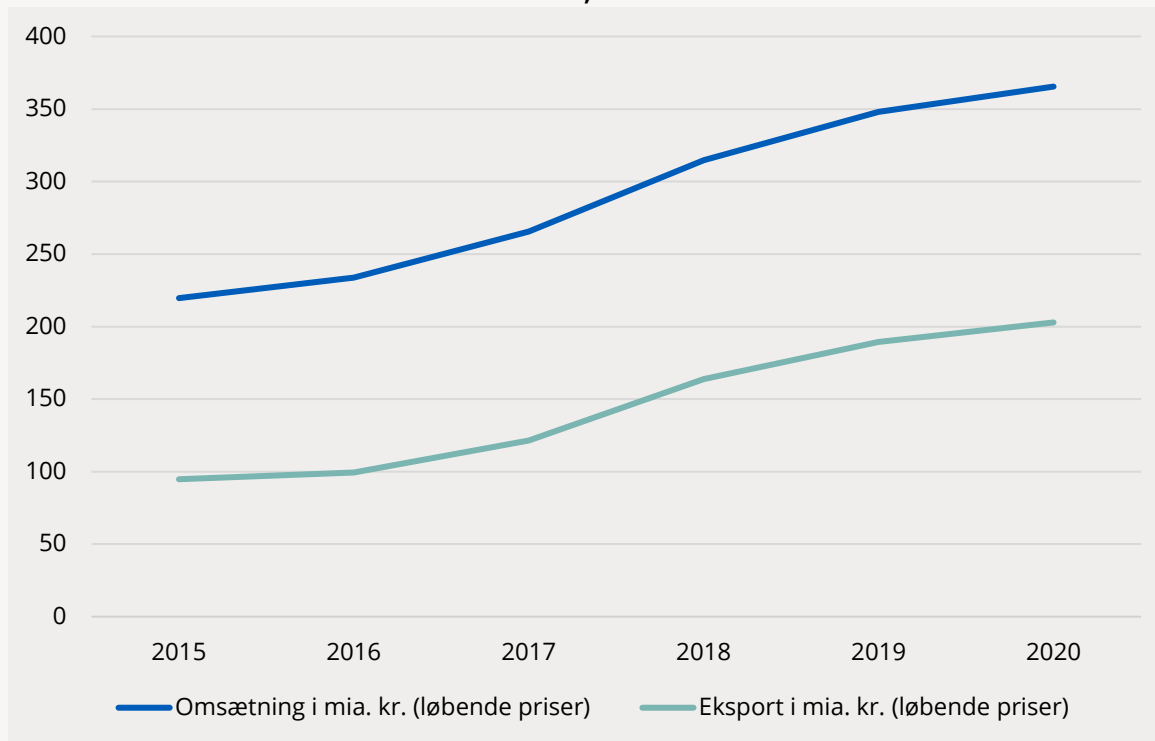

Stor vækst i eksportværdien blandt de eksporterende virksomheder

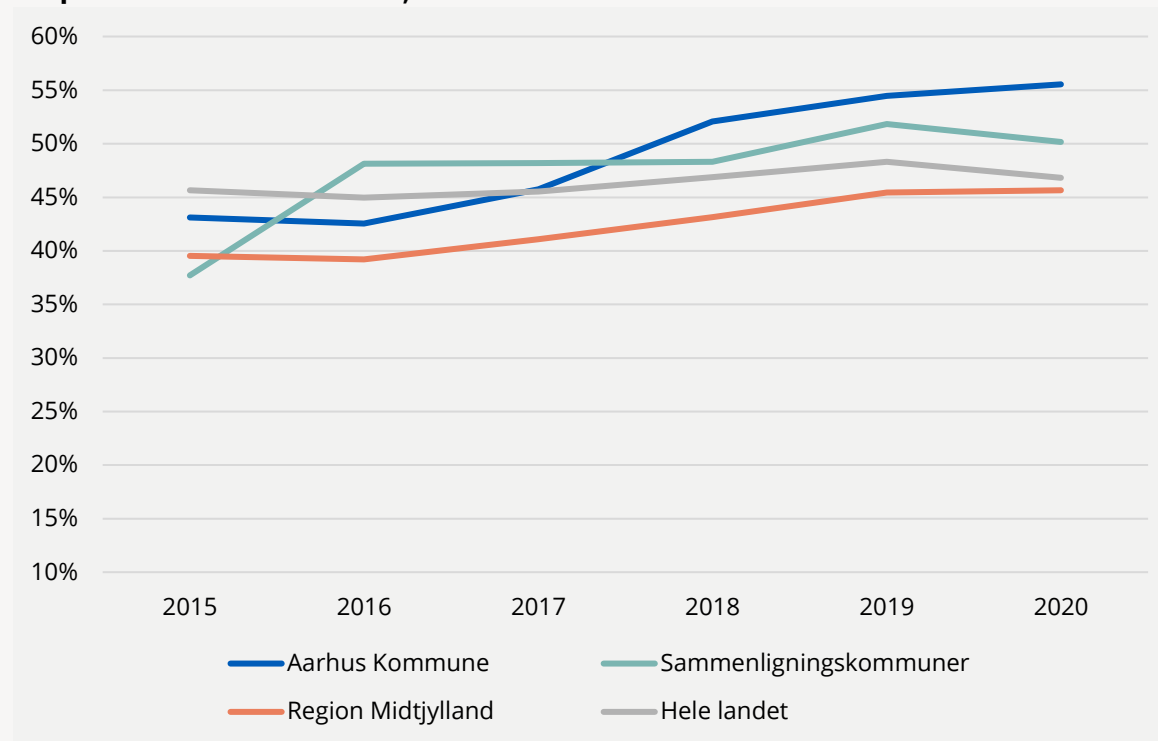
Mens analysen på forrige side gav et billede af, hvor mange virksomheder der eksporterer, giver nedenstående figurer et overblik over udviklingen i den samlede eksportværdi blandt virksomheder, der afsætter uden for landets grænser. Samtidig viser Figur 6.5 udviklingen i den samlede omsætning blandt private virksomheder med eksport. Figuren viser, at den samlede eksportværdi i Aarhus Kommune er fordoblet fra ca. 100 mia. kr. i 2015 til ca. 200 mia. kr. i 2020. Tilsvarende er der også sket en kraftig vækst i den samlede omsætning i kommunens eksportvirksomheder, så den i 2020 udgjorde næsten 370 mia. kr.

Herudover viser Figur 6.6., at der i Aarhus Kommune er sket en kraftig vækst i eksportens andel af den samlede omsætning – fra ca. 43 pct. til ca. 56 pct. Stigningen er betydeligt større end i både sammenligningskommunerne, hele regionen og resten af landet. På tværs af sammenligningskommunerne skiller Odense Kommune sig ud med en lav eksport. I 2020 lå eksportandelen på ca. 30 pct. i Odense Kommune mod ca. 60 pct. i Københavns Kommune og Aalborg Kommune. Samlet viser analysen af udviklingen i eksporten således, at flere virksomheder i Aarhus Kommune har eksport sammenlignet med sammenligningskommunerne, og at eksportens andel af omsætningen er vokset de seneste år og nu er højere end i sammenligningskommunerne og resten af landet.

Figur 6.5. Udviklingen i samlet omsætning og eksport blandt eksporterende virksomheder i Aarhus Kommune i mia. kr., 2015-20

Figur 6.6. Udviklingen i eksportens andel af den samlede omsætning for eksporterende virksomheder, 2015-20

Kilde: IRIS Group på baggrund af særkørsel fra Danmarks Statistik

Note: Eksporten er opgjort som virksomhedernes samlede salg fratrukket indenlandsk salg.

Erhvervshus
MIDTJYLLAND

7 Profilanalyse – highlights

Dette afsnit indeholder nøglefigurer om den lokale og specialiserede vejledning af iværksættere og virksomheder i Region Midtjylland, herunder forskelle på tværs af kommuner i andelen af vejledte.

Afsnittet viser også hvor stor en andel af de vejledte, der ligger inden for vækstlaget i kommunerne.

For en mere detaljeret analyse af de vejledtes profil, herunder årsværk, omsætning og eksport, henvises til Profilanalyse 2022.

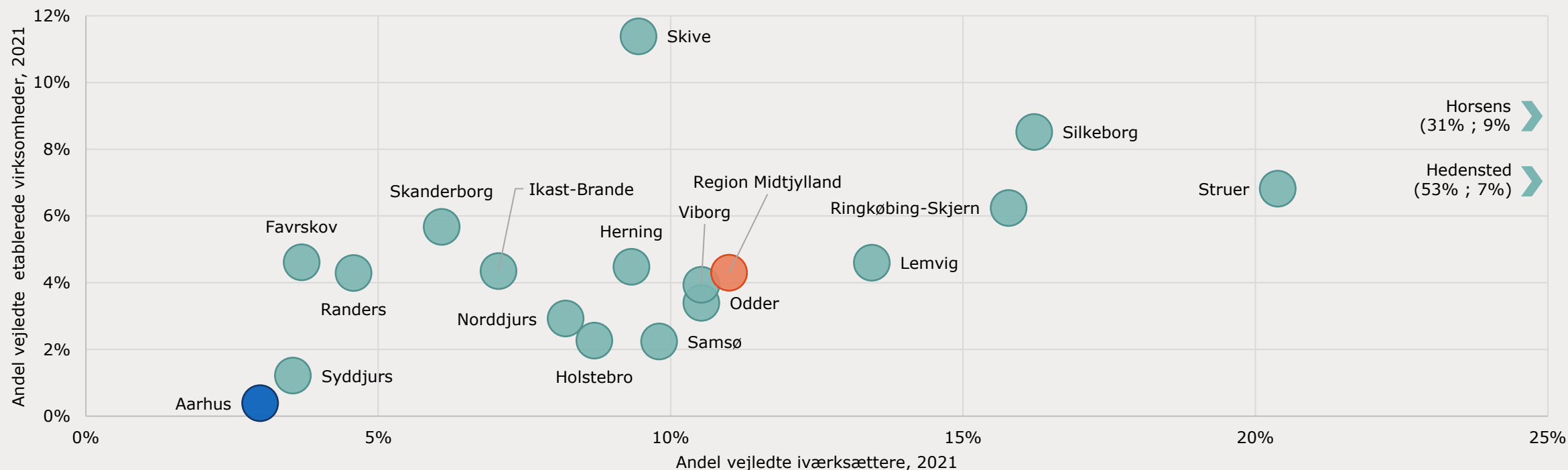
Sammenligning af vejledningsindsatsen i de midtjyske kommuner – lokal erhvervsservice

Figur 7.1 giver et overblik over andelen af lokalt vejledte virksomheder, iværksættere og etablerede virksomheder i de midtjyske kommuner i 2021. Det fremgår, at andelen af vejledte iværksættere fra Aarhus Kommune, der har modtaget vejledning fra STARTVÆKST Aarhus er ca. tre pct. i 2021. For etablerede virksomheder er andelen 0,4 pct.

STARTVÆKST Aarhus vejleder også førstartere, men da de ikke har et cvr-nummer, indgår de ikke i statistikken. Ud over 1:1 vejledningen tilbydes iværksættere via STARTVÆKST Aarhus kollektive startmøder, temamøder samt specialismøder. Disse aktiviteter er ikke omfattet af figuren.

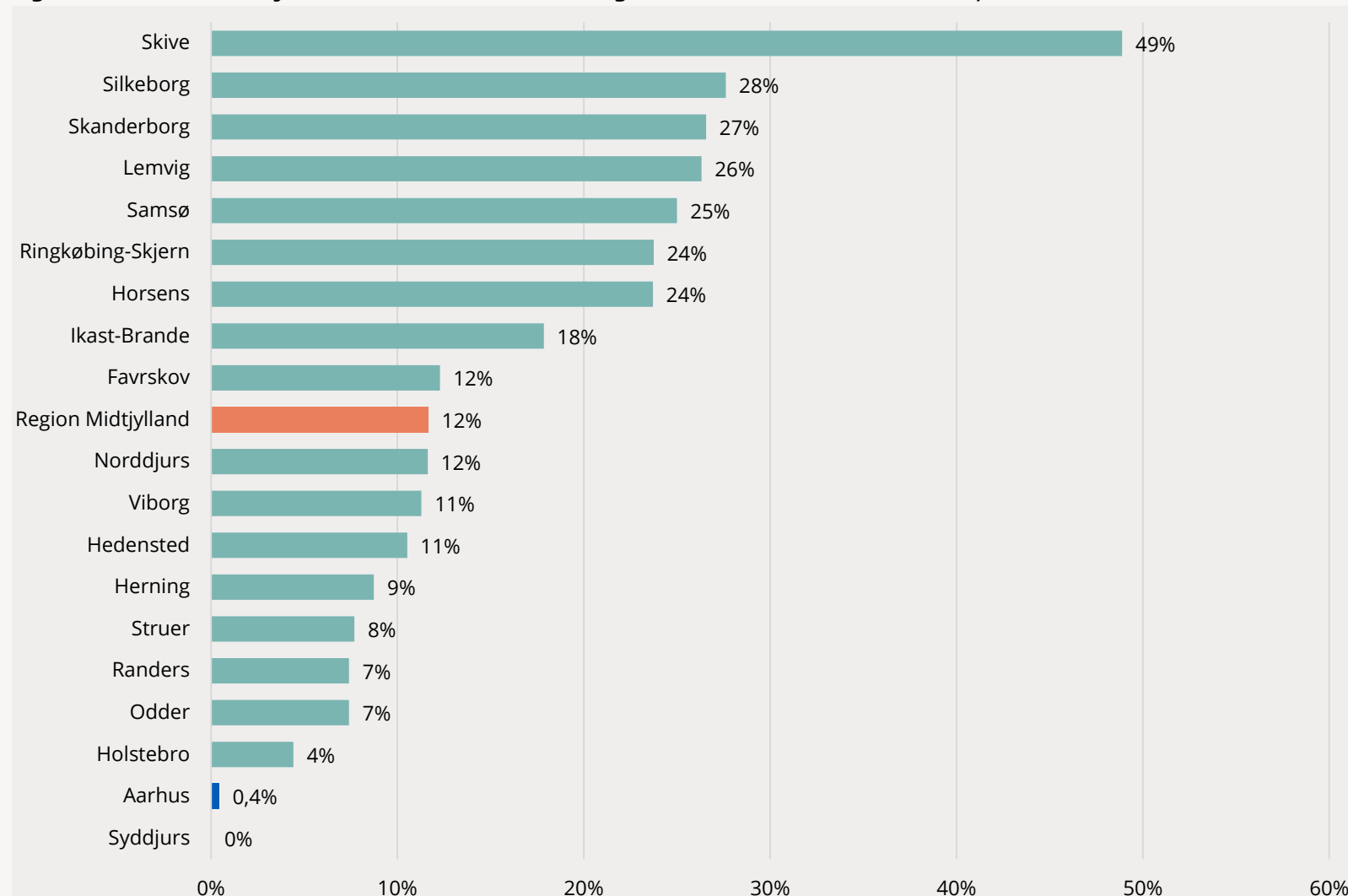
I gennemsnit modtog 11 pct. af iværksætterne og 4,3 pct. af de etablerede virksomheder vejledning i den lokale erhvervsservice i de midtjyske kommuner. Det fremgår således, at andelen af vejledte under STARTVÆKST Aarhus er lavere end det regionale gennemsnit.

Figur 7.1 Andel, der har modtaget lokal vejledning i 2021, opdelt på iværksættere og etablerede virksomheder

Sammenligning af vejledningsindsatsen over for vækstlaget – lokal erhvervsservice

Figur 7.2 Andelen af vejlede virksomheder i vækstlaget i den lokale erhvervsservice, 2021

For vejledningsandelen af vækstlaget i kommunen gælder samme tendens, da andelen af vækstlaget, som har modtaget lokal vejledning i Aarhus Kommune, er lavere end gennemsnittet for regionen.

Forskellene mellem den lokale erhvervsservice i Aarhus og regionsgennemsnittet, kan forklares med de mange aarhusianske initiativer, som ligger ud over den lokale vejledning og initiativer der ligeledes bidrager til at understøtte det lokale erhvervsliv.

Aarhus Kommune kan i kraft af sine mange uddannelsesinstitutioner, ud over tilbuddet fra STARTVÆKST Aarhus, tilbyde fokuseret iværksætteropdragning og deciderede uddannelser i Innovation og Entreprenørskab direkte hos uddannelsesinstitutionerne (Aarhus Universitet, VIA University College, Erhvervsakademi Aarhus etc.).

Endvidere tilbyder Aarhus en mangfoldig netværk og iværksættermiljøer og kontorfællesskaber, hvor der ligeledes foregår en stor erfaringsudveksling blandt startups og scaleups (#Aarsome, INCUBA, The Kitchen / The Link, Companyons, OfficeLab, Promus, Venture Village, Headstart Fashion, Filmby Aarhus og mange flere).

Endelig har byens størrelse og iværksætterpotentialet stor interesse blandt private investorer, banker og fonde, som ligeledes tilbyder sparring og finansiering (DanBan, The Hub og Danske Bank, Nordea Startup and Growth, Vækstfonden, Innovationsfonden etc.).

Aarhus Kommunes egen afdeling Erhverv & Bæredygtig udvikling koordinerer de mange kontaktpunkter og henviser løbende virksomhederne til de etablerede initiativer.

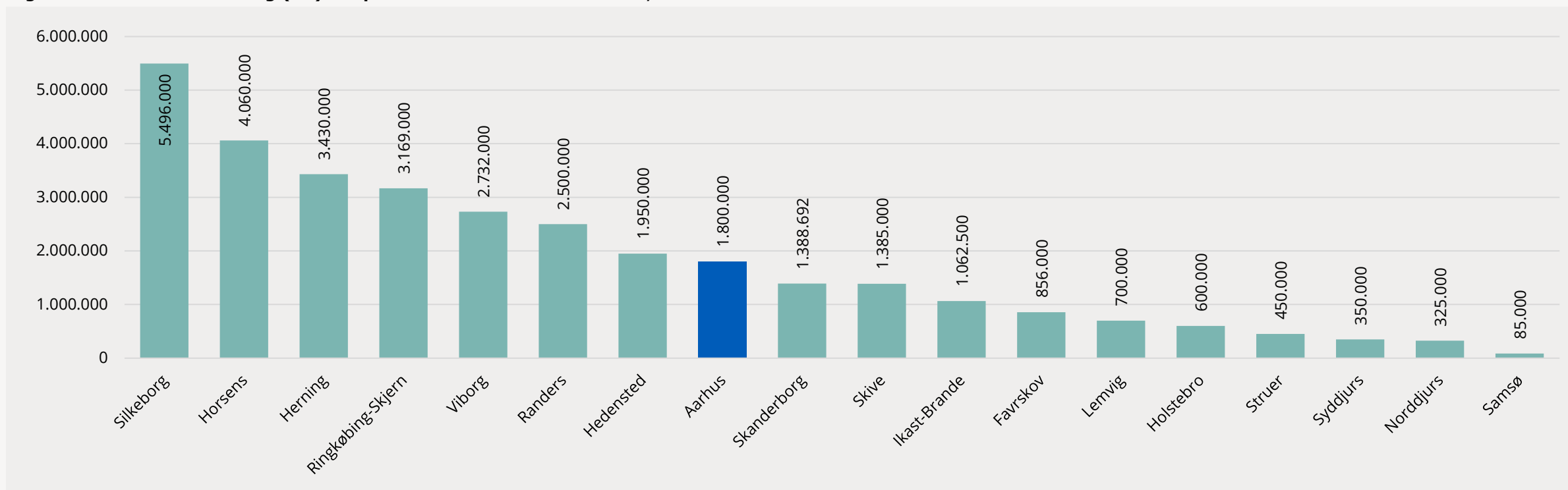
Kommunal bevilling til operatøren af lokal erhvervsservice, 2021

Kommunernes kommunale bevilling til operatøren af lokal erhvervsservice i 2021 fremgår af Figur 7.3. Figuren viser, at Aarhus kommunale bevilling til operatøren af lokal erhvervsservice i form af STARTVÆKST Aarhus var 1.800.000 kroner i 2021.

Udover bevillingen til STARTVÆKST Aarhus yder Aarhus Kommune også bidrag til adskillige andre tiltag inden for iværksætteri og erhvervsservice, som ikke indgår i de 1.800.000 kroner.

Beløbene er oplyst af de enkelte kommuner og dækker i nogle kommuner primært over udgifter til vejledning af førstartere, iværksættere og virksomheder, mens de i andre kommuner også dækker over udgifter til bredere erhvervsfremmeprojekter. Beløbene er derfor ikke direkte sammenlignelige.

Figur 7.3. Kommunal bevilling (kr.) til operatør af lokal erhvervsservice, 2021

Kilde: IRIS Group på baggrund af data fra Erhvervshus Midtjylland.
Note: Der er ikke oplysninger om Odder Kommune.

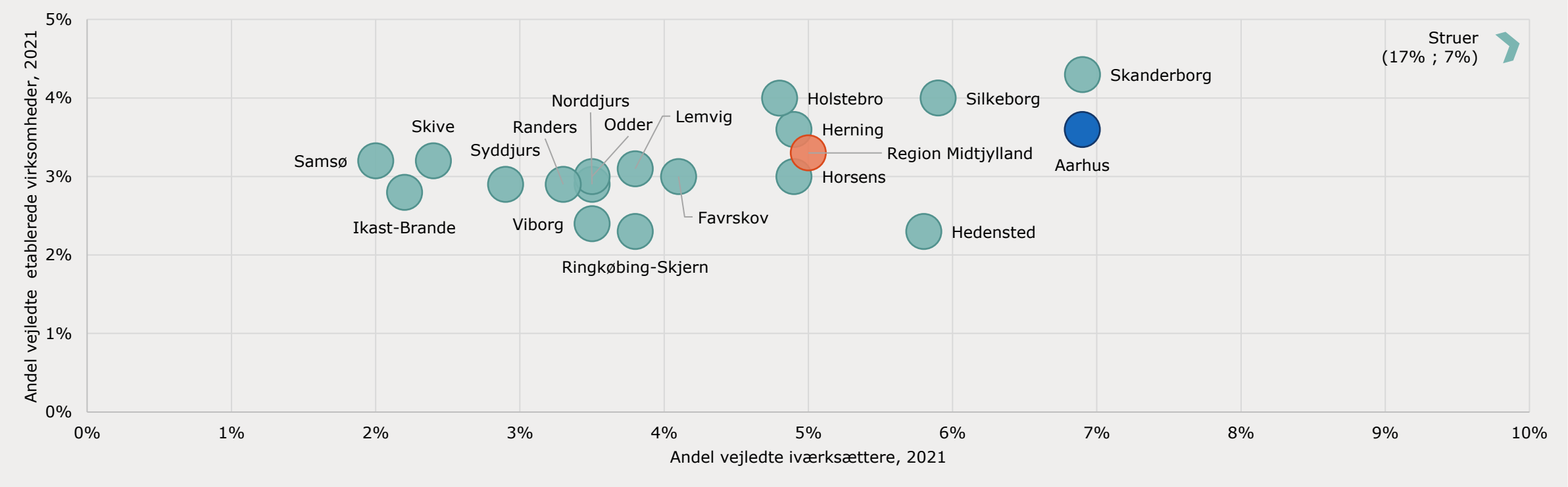
Sammenligning af vejledningsindsatsen i de midtjyske kommuner – specialiseret erhvervsservice

Figur 7.4 giver et overblik over, hvor stor en andel af virksomhederne – opdelt på iværksættere og etablerede virksomheder – der har modtaget specialiseret vejledning i Erhvervshus Midtjylland. Resultaterne er vist for alle midtjyske kommuner.

Det fremgår, at andelen af vejledte iværksættere fra Aarhus Kommune på dette område er godt syv pct., hvilket er noget højere end regionsgennemsnittet på ca. fem pct. Når det gælder andelen af vejledte etablerede virksomheder ligger Aarhus Kommune med ca. tre pct. nogenlunde på niveau med gennemsnittet for alle midtjyske kommuner.

Det skal understreges, at figuren fokuserer på virksomheder, der har modtaget individuel sparring og vejledning. Virksomheder, der alene har deltaget i arrangementer og kollektive forløb, er ikke omfattet af figuren.

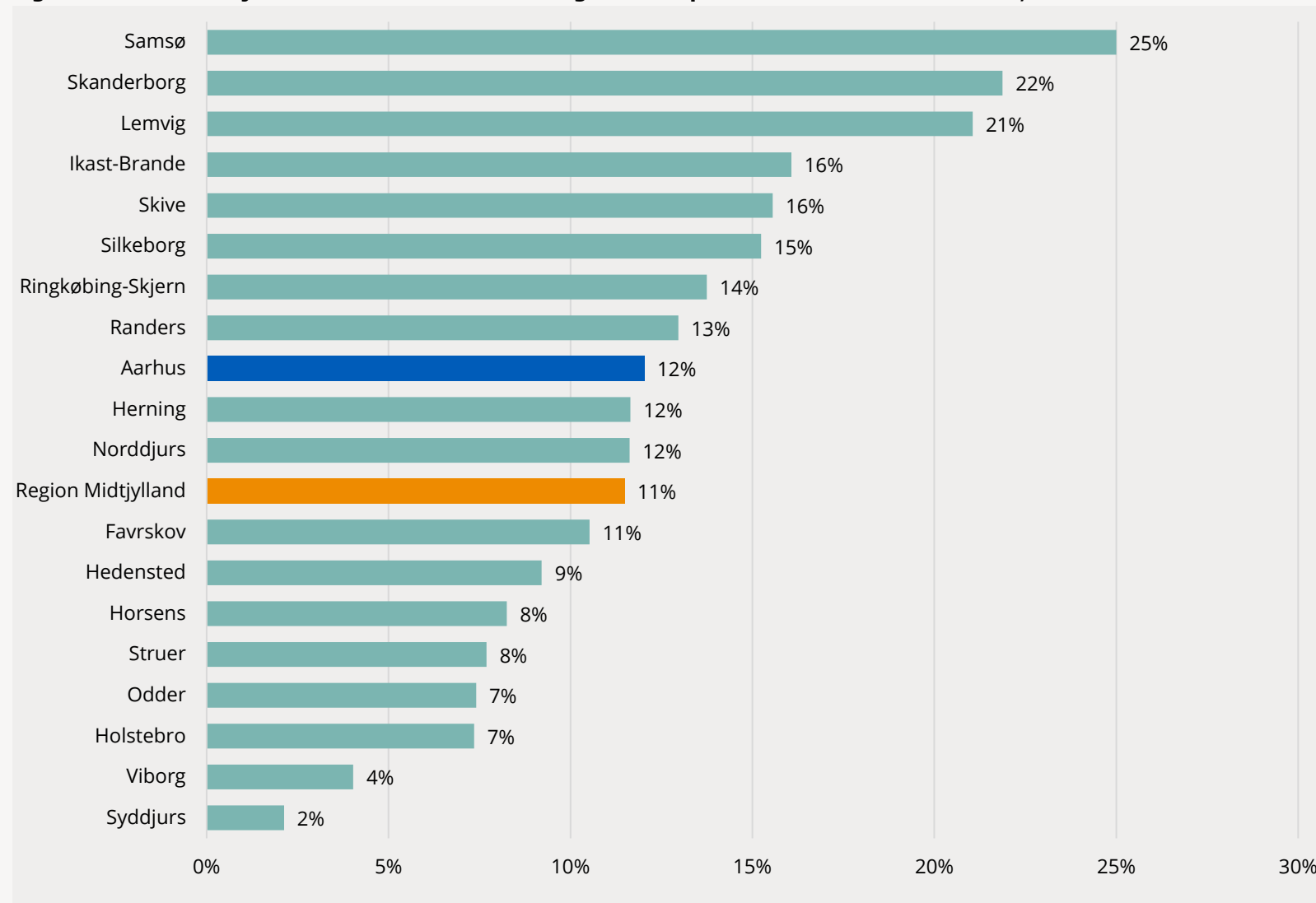
Figur 7.4 Andel, der har modtaget specialiseret vejledning i 2021, opdelt på iværksættere og etablerede virksomheder

Kilde: IRIS Group på baggrund af særkørsel fra Danmarks Statistik og data fra Erhvervshus Midtjylland.

Sammenligning af vejledningsindsatsen over for vækstlaget – specialiseret vejledning

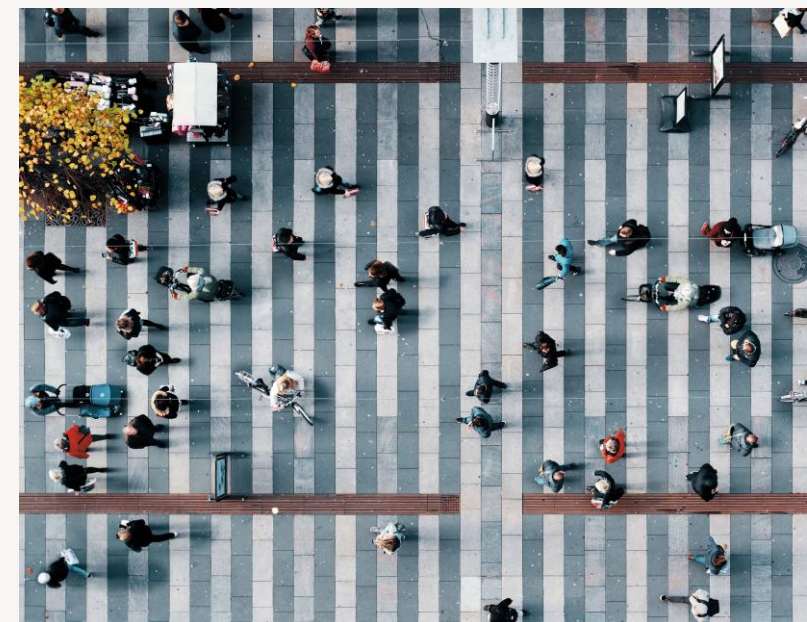
Figur 7.5 Andel af vejledte virksomheder i vækstlaget i den specialiserede erhvervsservice, 2021

Figuren til venstre viser, hvor mange virksomheder i vækstlaget der har modtaget specialiseret vejledning i Erhvervshus Midtjylland.

I Aarhus Kommune blev der i 2021 ydet specialiseret vejledning til 12 pct. af vækstlaget. Det er en andelse højere end gennemsnittet for alle midtjyske kommuner.

Generelt er der stor spredning i andelen af vejledte virksomheder inden for vækstlaget.

Kilde: IRIS Group på baggrund af særkørsel fra Danmarks Statistik og data fra Erhvervshus Midtjylland.

Note: Vækstlagsvirksomheder defineres som virksomheder, der i perioden fra 2018 til 2020 har haft en årlig gennemsnitlig vækst i årsværk på 20 pct. og i slutåret havde mindst fem ansatte.

Erhvervshus
MIDTJYLLAND

Udgivet af Erhvervshus Midtjylland, maj 2022.
Udarbejdet i samarbejde med IRIS Group.
Data-/talmateriale leveret af IRIS Group.